

Inspectie voor de Sanctietoepassing
Ministerie van Justitie

PI Utrecht locatie Nieuwegein

Inspectierapport

Doorlichting

PI Utrecht locatie Nieuwegein

Inspectierapport

Doorlichting

Februari 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
Samenvatting	8
1 Inleiding	14
1.1 Aanleiding en doel	15
1.2 Reikwijdte van de doorlichting	15
1.3 Toetsingskader	15
1.4 Opzet	16
1.5 Objectbeschrijving	17
1.6 Recent onderzoek	18
1.7 Leeswijzer	19
2 Rechtspositie rechtsgedetineerden	20
2.1 Rechtmatige insluiting	21
2.2 Huisregels en introductie	22
2.3 Activiteitenprogramma	23
2.4 Accommodatie	25
2.5 Voeding en winkel	26
2.6 Maatschappelijk contact	27
2.7 Toegang tot zorg	29
2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen	31
2.9 Klachtafhandeling	31
2.10 Conclusie	33
3 Omgang met gedetineerden	34
3.1 Screening	35
3.2 Bejegening	36
3.3 Rapportage en documentatie	37
3.4 Conclusie	38
4 Interne veiligheid	40
4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten	41
4.2 Agressiebeheersing	43
4.3 Drugsontmoediging	46
4.4 Conclusie	48
5 Maatschappijbeveiliging	50
5.1 Beveiligingsvoorzieningen en -toezicht	51
5.2 Toekenning verlof	56
5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling	57
5.4 Conclusie	59

6	Maatschappelijke reïntegratie	60
6.1	Voorbereiding nazorg	61
6.2	Reïntegratietrajecten	62
6.3	Conclusie	63
7	Organisatieaspecten	64
7.1	Personeelsmanagement	65
7.2	Communicatie	67
7.3	Integriteit	68
7.4	Conclusie	69
8	Slotbeschouwing	70
	Bijlage 1. Oordeel	72
	Bijlage 2. Aanbevelingen	74
	Bijlage 3. Afkortingen	78
	Bijlage 4. Bronnen	80
	Bijlage 5. Inspectieprogramma	82
	Bijlage 6. Geografische ligging locatie	86

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft in oktober 2009 een doorlichting uitgevoerd bij de PI Utrecht, locatie Nieuwegein. In het algemeen toont de Inspectie zich tevreden over de wijze waarop in Nieuwegein de detentieprocessen worden uitgevoerd. Zij plaatst wel kanttekeningen bij de mate waarin aan die uitvoering beleid ten grondslag ligt en zij signaleert een gebrek aan borging van de uitvoering.

Evenals in andere rapporten van de ISt is de tekst opgebouwd uit telkens drie of vier onderdelen: het door de Inspectie gehanteerde criterium, de bevindingen, het oordeel, en eventueel een of meer aanbevelingen. Vanaf begin 2010 wordt bij de oordelen ook grafisch weergegeven hoe kritisch of positief het oordeel van de Inspectie over het betreffende onderwerp is.

Dit is het eerste rapport over de doorlichting van een penitentiaire inrichting waarin deze grafische weergave is opgenomen.

W.F.G. Meurs
hoofdinspecteur

Samenvatting

De ISt heeft in oktober 2009 locatie Nieuwegein, onderdeel van PI Utrecht, doorgelicht op basis van het toetsingskader voor het gevangeniswezen van augustus 2009. Het doel van de doorlichting is vast te stellen hoe het in locatie Nieuwegein is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de omgang met gedetineerden, de interne veiligheid, de maatschappijbeveiliging, de maatschappelijke reïntegratie en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. De ISt beschouwt daarbij de drie dimensies beleid, uitvoering en borging.

Tijdens de doorlichting van locatie Nieuwegein stond de helft van de inrichting leeg vanwege een verbouwing. Toch kan de Inspectie over de uitvoering van de detentieprocessen oordelen dat zij overwegend voldoen. Over de uitvoering van twee processen oordeelt de Inspectie negatief: het drugsontmoedigingsbeleid en de interne communicatie. Over het geheel van het beleid en de borging van locatie Nieuwegein is de ISt minder positief. Bij ruim een kwart van de criteria waarop de Inspectie locatie Nieuwegein getoetst heeft, is de uitvoering met te weinig of zonder actueel beleid onderlegd en op bijna de helft van de criteria bestendigt de inrichting de effectiviteit van de uitvoering te weinig met borging.

Rechtspositie gedetineerden

Op het aspect rechtspositie voldoet de uitvoering in locatie Nieuwegein overwegend tot volledig. Het beleid van locatie Nieuwegein voldoet merendeels op het aspect rechtspositie. Een in het oog springende uitzondering daarop is het beleid op introductie en huisregels. Dat beleid voldoet beperkt. De inrichting moet de huisregels actueel maken en deze in andere talen beschikbaar stellen. Ook is er nader beleid nodig voor kwetsbare gedetineerden die niet op de afdeling Bijzondere Zorg verblijven. De borging op het aspect rechtspositie voldoet in Nieuwegein op drie uitzonderingen na overwegend. De borging voldoet beperkt op de criteria huisregels en introductie, activiteitenprogramma en voeding. Bij het aanbieden van activiteiten heeft de arbeid last van ziekteverzuim en voor het onderwijs zijn er wachtlijsten door een beperkte personeelsbezetting. Hoewel de kwantiteit en kwaliteit van de voeding overwegend voldoen, ontbreekt het aan bijstellingen die het geheel kunnen verbeteren. Overigens ontbreekt het op alle criteria van het aspect rechtspositie aan een stelselmatige periodieke evaluatie.

Omgang met gedetineerden

Op het aspect omgang met gedetineerden voldoet de uitvoering in Nieuwegein overwegend. Bij het criterium bejegening en het criterium rapportage en documentatie is deze uitvoering beperkt onderlegd met beleid. Nieuwegein heeft de wijze van bejegening niet gemeenschappelijk

gemaakt aan de hand van uitvoeringsbeleid en voor de gedetineerden is geen mentoraatssysteem ingericht. De borging is in zijn geheel beperkt op het aspect omgang met gedetineerden. Zo valt onder meer het proces van mpc-plaatsing te verbeteren.

Interne veiligheid

Over de interne veiligheid is de Inspectie gematigd positief, als het gaat om preventie en beheersing van calamiteiten. De ISt vindt het positief dat het beleid grotendeels aanwezig is. De ISt vindt het belangrijk dat er op een aantal kwetsbare locaties camera's komen. De Inspectie vindt het ook wenselijk dat de inrichting camerabeelden kan opslaan om voorkomende geweldsdelicten te reconstrueren.

Het ontbreekt aan volledige invulling van het drugsontmoedigingsbeleid om adequaat uitvoering te kunnen geven aan steekproefsgewijze urinecontroles.

Maatschappijbeveiliging

De uitvoering op maatschappijbeveiliging binnen de locatie Nieuwegein voldoet overwegend. Het beleid op beveiligingsvoorzieningen en –toezicht verdient zeker enige aandacht. Zo zijn de dienstinstructies voor kritische processen als bezoek en luchten niet actueel.

Voor wat betreft de statische beveiliging geldt dat de inrichting over het algemeen snel reageert op storingen die ze intern kan oplossen. Daar waar de inrichting afhankelijk is van externen laat een oplossing wel eens langer op zich wachten. Een voorbeeld betreft het regelmatig niet functioneren van de biometrische apparatuur bij bijvoorbeeld het bezoek. Dit probleem speelt in veel inrichtingen en vraagt van medewerkers te kunnen terugschakelen naar conventionele procedures.

Voor de toepassing van het vrijhedenbeleid doet de inrichting er goed aan stelselmatig het percentage bij te houden van gedetineerden dat zich onttrekt aan algemeen verlov om zo nodig haar verlovbeleid bij te stellen.

Maatschappelijke reïntegratie

De locatie Nieuwegein voldoet overwegend op het aspect maatschappelijke reïntegratie aan de criteria. Toch vormt de aangetroffen stand van zaken een risico voor de voorziene uitbreiding van het gevangenisregime van 28 plaatsen naar 193 plaatsen. De uitbreiding van het gevangenisregime biedt de mogelijkheid TR meer positie te geven in het reïntegratiebeleid.

Organisatieaspecten

Op het gebied van organisatieaspecten voldoet de uitvoering op personeelsmanagement en integriteit overwegend. De communicatie schiet in haar effectiviteit echter tekort. In het personeelsmanagement kan krachtiger

ingezet worden op het verzuimbeleid. Borging zal ervoor moeten zorgen dat het integriteitsbeleid geagendeerd blijft. De recentelijk doorgevoerde visie op communicatie zal de inrichting moeten evalueren op effectiviteit. Er is nu onvoldoende garantie dat de informatie de relevante geledingen van de organisatie bereikt. Daarin speelt ook de regelmatige uitval van werkoverleggen een rol.

De Inspectie trof locatie Nieuwegein aan als een organisatie waar enerzijds met elan wordt gewerkt en die anderzijds een weinig coherente indruk geeft. Locatie Nieuwegein zal een vaste en stevige koers moeten uitzetten op weg naar een solide organisatie die haar uitvoering onderlegt met actueel beleid en die de effectiviteit van haar uitvoering bestendigt met borging. Met het aanwezige elan van de medewerkers en met een meer effectieve communicatiestructuur moet de inrichting belangrijke verbeterpunten kunnen verwezenlijken.

Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen. Zie bijlage 2 voor een overzicht van alle aanbevelingen.

Aanbevelingen

De ISt beveelt locatie Nieuwegein het volgende aan:

- a. Draag zorg voor actuele huisregels in de Nederlandse en tenminste ook in de Engelse taal.
- b. Voer een systematische monitoring en evaluatie in van het activiteitenprogramma en de uitval van activiteiten en neem maatregelen om uitval georganiseerd op te vangen.
- c. Ontwikkel nader beleid voor de omgang met kwetsbare gedetineerden die niet op een BZA zijn geplaatst.
- d. Evalueer de uitvoering en het lokale beleid van mpc-plaatsing.
- e. Expliciteer de verwachtingen over bejegening en formuleer deze gemeenschappelijk in beleid.
- f. Voer een mentoraatsysteem in.
- g. Realiseer een dekkend cameratoezicht op risicolocaties als trappenhuisen en in de gang voor het relatiebezoek. Draag er zorg voor dat camera-beelden kunnen worden opgeslagen om voorkomende geweldsincidenten te reconstrueren.
- h. Leg vast welk percentage gedetineerden wekelijks gemiddeld aan een steekproefsgewijze urinecontrole dient te worden onderworpen. Voer deze controles overeenkomstig uit en houd hiervan een registratie bij, zodat inzichtelijk is of dit percentage wordt gehaald en indien nodig bijgestuurd kan worden.
- i. Actualiseer met voorrang de dienstinstructies van de kritische processen als luchten en bezoek.

- j. Monitor stelselmatig het percentage gedetineerden dat zich onttrekt aan algemeen verlof en stel zo nodig het vrijhedenbeleid bij.
- k. Ontwikkel, zeker ook met het oog op de uitbreiding van het gevangenisregime, een reïntegratiebeleid en onderwerp dat periodiek aan evaluatie en bijstelling.
- l. Zet in op het gedisciplineerd houden van reguliere werkoverleggen en evalueer na enige tijd de effectiviteit van de communicatiestructuur.

De ISt beveelt DJI het volgende aan:

- m. Draag er zorg voor dat de biometrische apparatuur in de inrichtingen correct functioneert.

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door penitentiaire inrichtingen met een zekere regelmaat op hun functioneren te beoordelen. De PI Utrecht locatie Nieuwegein is een normaal beveiligde penitentiaire inrichting met de bestemmingen huis van bewaring en gevangenis. De ISt heeft locatie Nieuwegein niet eerder doorgelicht.

Doel

Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in locatie Nieuwegein is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. Aan de hand van haar oordeel doet de ISt verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

De doorlichting beperkt zich tot de locatie Nieuwegein. Tijdens de doorlichting vormde locatie Nieuwegein met de locaties Nieuwersluis en Wolvenplein en ZBBI Vrouwen nog het cluster PI Utrecht. Na de implementatie van een nieuwe organisatiestructuur voor het gevangeniswezen zal Nieuwegein een zelfstandige vestiging vormen.

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting van locatie Nieuwegein heeft de ISt het standaardtoetsingskader voor het gevangeniswezen gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter) nationale wet- en regelgeving.¹ Het toetsingskader omvat de aspecten:

- rechtspositie gedetineerden;
- omgang met gedetineerden;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging;

¹ Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaire en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie. Zie voor het volledige toetsingskader de ISt website (www.inspectiesanctietoepassing.nl), waar het als bijlage bij het inspectierapport is gevoegd.

- maatschappelijke reïntegratie;
- organisatie.

Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een penitentiaire inrichting.

Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. De ISt komt aan de hand van die criteria tot een oordeel op de drie dimensies beleid, uitvoering en borging:

- Bij de dimensie beleid beziet de ISt of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.
- Bij de dimensie uitvoering stelt de ISt vast in hoeverre de uitvoering voldoet.
- Bij de dimensie borging gaat de ISt na in hoeverre op handelningsniveau de toepassing van het beleid is zeker gesteld en in hoeverre de p.i. het beleid periodiek evalueert op effectiviteit en zo nodig bijstelt.

De ISt geeft haar oordeel weer in de volgende vier waarderingen:

- Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet aan de relevante normen en verwachtingen

In bijlage 1 staan alle oordelen op de toetsingscriteria bij elkaar.

1.4 Opzet

Methode

Bij een doorlichting verzamelt de ISt feitelijke gegevens door documentonderzoek, observaties in de p.i. en interviews met betrokkenen bij de inrichting. Het standaardtoetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Op grond van vooraf door de p.i. verstrekte documentatie stelt de ISt eventueel aanvullende informatievragen op. De ISt zet alle verzamelde gegevens af tegen de criteria uit het toetsingskader en komt zo tot een oordeel over het beleid, de uitvoering en de borging (zie 1.3).

De doorlichting van Nieuwegein is uitgevoerd door vier inspecteurs in een periode van drie dagen. Zie bijlage 5 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Tijdpad

Op 1 september 2009 heeft de ISt de doorlichting aangekondigd. De doorlichting is op 20, 21 en 22 oktober 2009 uitgevoerd. De locatiedirecteur heeft op 16 december 2009 de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen voor wederhoor op de feitelijke bevindingen. De ISt heeft de wederhoorreactie op 15 januari 2010 ontvangen. Op 2 februari 2010 heeft de hoofdinspecteur het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de staatssecretaris van Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

Locatie Nieuwegein is sinds 1999 in gebruik. Locatie Nieuwegein bestaat uit twee kruisgebouwen verbonden met een middenbeuk. Daarnaast heeft het complex nog een bijgebouw met verblijfsafdeling K. Elk kruisgebouw omvat vier verblijfsafdelingen, unit 1 de afdelingen A tot en met D, unit 2 de afdelingen E tot en met H. In tegenstelling tot de overige kruisgebouwen uit de jaren negentig hebben de kruisgebouwen van Nieuwegein in één arm een verblijfsafdeling van drie verdiepingen in plaats van twee verdiepingen. Dat zijn de grote afdelingen D en H met een vlak en twee ringen. Zie tabel 1 voor een overzicht van de capaciteit en bestemmingen. Gedurende de doorlichting stonden unit 1 en de afdeling K leeg vanwege een verbouwing om brandveiligheidsvoorzieningen aan te brengen. Unit 2 was operationeel met een gevangenisafdeling E en drie afdelingen huis van bewaring met afdeling F als inkomstenafdeling en afdeling G als bijzondere zorgafdeling (BZA).

In het Masterplan Gevangeniswezen 2009-2014 is voorzien dat locatie Nieuwegein haar bestemming gevangenis uitbreidt tot 193 plaatsen waarvan 44 plaatsen in een meerpersoonscel (mpc). De bestemming huis van bewaring zal bestaan uit 168 plaatsen in eenpersoonscellen. Daarvan krijgen 24 plaatsen de bestemming extra zorgvoorziening (EZV). Van de huidige in totaal 418 plaatsen resteren dan 57 plaatsen. Daarvan zullen 31 plaatsen dienen als strategische reserve en 26 plaatsen blijven voorlopig onbezet door eenpersoonscelgebruik van meerpersoonscellen.

De gemiddelde prijs per plaats per dag voor strafrechtelijke intramurale detentie is € 192,- (Rijksbegroting 2009).²

Nieuwegein beschikt over een geldige gebruikersvergunning.

In 2008 deed Nieuwegein drie piketmeldingen (contrabande, geweld tussen gedetineerden en een suïcide). In 2009, in de periode tot de doorlichting, deed Nieuwegein één piketmelding (suïcide).

In 2008 ontving de commissie van toezicht 298 klachten. De commissie achtte 25 klachten (deels) gegrond.

In juli 2009 lekte een e-mail van de locatiedirecteur uit naar de pers. In deze e-mail sprak hij de medewerkers aan op hun werkhouding naar aanleiding van mishandeling tussen gedetineerden en een suïcide.

Tabel 1 Capaciteit en bestemmingen PI Utrecht locatie Nieuwegein

Bestemming	Afdeling	Cellen	Plaatsen	Mpc-plaatsen	
				Aantal	Percentage
Tijdens inspectie geen bestemming wegens verbouw	A	26	28	4	14
	B	48	58	20	34
	C	28	28	0	0
	D	71	83	24	29
	K	30	30	0	0
Gevangenis	E	24	28	8	29
Huis van bewaring	F (inkomst)	48	56	16	29
	G (BZA)	24	24	0	0
	H	71	83	24	29
<i>Totaal</i>		<i>370</i>	<i>418</i>	<i>96</i>	<i>23</i>

1.6 Recent onderzoek

- De Ist betrok Nieuwegein in de themaonderzoeken Beheersing geweld tussen gedetineerden in huizen van bewaring (oktober 2006), Informatieoverdracht in de executieketen (juni 2008) en Werkwijze commissies van toezicht (januari 2009).
- De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) betrok Nieuwegein in haar inspectieronde langs p.i.'s (Medische diensten in penitentiaire inrichtingen: achter tralies nu veiliger zorg, maar verbeteringen nog nodig, juni 2009).

² Tweede Kamer, 2008-2009, 31 700 hoofdstuk VI, nr.2

- In maart 2009 vond de externe security audit (ESA) vanuit Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) plaats.

1.7 Leeswijzer

De navolgende hoofdstukken behandelen elk een aspect uit het toetsingskader. Elke paragraaf opent met de standaardomschrijving van het toegepaste criterium uit het toetsingskader. Hierop volgen de bevindingen, het oordeel en eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie. Het laatste hoofdstuk geeft een slotbeschouwing over het geheel van bevindingen.

2

Rechtspositie gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een negental criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de rechtspositie van de gedetineerden in locatie Nieuwegein. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie of de rechten van gedetineerden zijn gewaarborgd zoals die in (inter)nationale regelgeving zijn vastgelegd.

2.1 Rechtmatige insluiting

Criterium

Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed controleert en vastlegt in het gedetineerdedossier. Daartoe heeft de sectordirecteur gevangeniswezen in oktober 2006 een flatteringsregeling bevolkingsadministratie vastgesteld die bij het insluitingsproces moet worden toegepast.

Bevindingen

Vanuit DJI heeft er een audit plaatsgehad op de bevolkingsadministratie (bva). DJI heeft de auditresultaten niet in een schriftelijke rapportage vastgelegd. Naar zeggen van de inrichting was het auditresultaat goed op één punt na: de aftekenlijst ontbrak die hoort bij de flattering. Dit heeft de afdeling Bevolkingsadministratie inmiddels verholpen. De directie voert de wekelijkse 5%-controle uit.

De badafdeling neemt de biometrische gegevens op van een binnenkomende gedetineerde. De biometrieapparatuur is niet storingsvrij. De inrichting is voor de werking van deze apparatuur afhankelijk van het Shared Service Center (SSC). De werkwijze met biometrie is nog geen onderwerp van evaluatie geweest.

Oordeel

Het beleid en de uitvoering voldoen op het criterium rechtmatige insluiting. De borging voldoet overwegend, daar de toepassing van en de werkwijze met biometrie nog niet is geëvalueerd.

Insluiting

Beleid

Uitvoering

Borging

2.2 Huisregels en introductie

criterium

Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zoveel mogelijk in een voor hem begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van zijn rechten en plichten. Daarbij moet hem expliciet duidelijk gemaakt worden hoe hij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moet aansluiten bij het door de minister van Justitie vastgestelde model huisregels penitentiaire inrichtingen³. Daarnaast acht de Ist het van belang dat met iedere (op een afdeling) inkomende gedetineerde door medewerkers van de inrichting een intakegesprek wordt gehouden met onder andere uitleg over de interne gang van zaken.

Bevindingen

De huisregels voldoen aan het Model Huisregels penitentiaire inrichtingen. De recentste huisregels zijn van november 2007 en zijn in het Nederlands gesteld. Deze huisregels maken deel uit van de standaardcelinventaris. De huisregels in andere talen (Arabisch, Engels, Frans, Spaans en Turks) zijn uit 1998 en liggen ter inzage in de bibliotheek.

De leidraad voor het introductiegesprek met de gedetineerden is het standaard-TULP-formulier. Dat gesprek vindt in de regel binnen een dag plaats. Het afdelingshoofd ziet erop toe dat de introductiegesprekken plaatsvinden. De introductie van anderstaligen ervaren de medewerkers als problematisch. Het gebruik van plaatjes uit het Handboek voor de penitentiair inrichtingswerker (piw'er) bleek geen oplossing. De gedetineerden ervaren de introductie als snel en zouden het op prijs stellen, als er op een later moment nog een vervolgin-troductie zou plaatsvinden. De directie erkent dat de inrichting het introductie-proces zou moeten evalueren.

Voor de arbeid gelden gedragsregels voor op de arbeidszaal. De gedetineerden tekenen bij de intake voor de arbeid dat zij kennis hebben genomen van deze regels.

Introductie

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

De uitvoering op het criterium huisregels en introductie voldoet overwegend. Het beleid en de borging voldoen beperkt. Doorslaggevend in het oordeel over het beleid en de borging is het ontbreken van huisregels die actueel zijn en die

³ De minister van Justitie heeft het 'Model huisregels penitentiaire inrichtingen' vastgesteld bij de invoering van de Pbw in 1998. Het model vormt de standaard voor de per inrichting door de directeur vast te stellen huisregels.

ook in andere talen gesteld zijn. Ook ontbreekt een interne toets om na te gaan of het introductieproces aan verbetering toe is.

Aanbeveling

Draag zorg voor actuele huisregels in de Nederlandse en tenminste ook in de Engelse taal.

2.3 Activiteitenprogramma

criterium

Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal regimesactiviteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport, wekelijks bibliotheekbezoek, onderwijs en recreatie (minimaal zes uur per week waarbij tenminste twee blokken van twee uur aaneengesloten). Gedetineerden in een regime van beperkte gemeenschap (o.a. regulier huis van bewaring) dienen wekelijks minimaal gedurende 43 uur activiteiten te krijgen aangeboden. Veroordeelden tot een gevangenisstraf met een regime van algehele gemeenschap hebben recht op een programma met een wekelijks verblijf van minstens 59 uur buiten de cel en met 45 uur activiteiten. Aan gedetineerden die een cel delen biedt de inrichting zo mogelijk een wisselrooster aan.

Bevindingen

De gedetineerden worden in staat gesteld netto een uur per dag te luchten. Gedetineerden komen toe aan tweemaal ten minste drie kwartier sporten per week. Soms ontstaan er echter wachtlijsten bij de reguliere afdelingen die uit meerdere sportmomenten kunnen kiezen. Daardoor kan niet iedere gedetineerde op zijn voorkeursmoment sporten. Verder zijn er in het weekend voor een beperkte groep gedetineerden, extra mogelijkheden om te sporten onder leiding van een gekwalificeerde sportinstructeur. Gedetineerden hebben voldoende uren voor recreatie; in het weekend zijn de gedetineerden in de gelegenheid twee maal twee uur achtereen te recreëren.

De bibliotheek heeft een ruime collectie met boeken in meerdere talen beschikbaar. Er is een aanzienlijke verzameling juridische boeken zoals wetboeken en het Bajesboek. Verder beschikt de bibliotheek over een ruime collectie boeken voor anderstaligen. Gedetineerden hebben de mogelijkheid om de bibliotheek eenmaal per week te bezoeken. In de praktijk wordt niet door iedere gedetineerde van deze mogelijkheid gebruikgemaakt. De onderwijsmogelijkheden zijn beperkt: Nederlandse taal, computergebruik (European Computer Driving License (ECDL)) en Veiligheidscertificaat aannemers (VCA). Door een krappe personeelsbezetting is er momenteel

sprake van een wachtdienst voor onderwijs.

Bij de arbeid kampt men met een redelijk hoog verzuim onder de medewerkers. Dit betekent dat er krapte ontstaat in het aanbod. Met name de gedetineerden van het HvB hebben dan te maken met uitval van arbeid en soms met zaalsluiting. De inrichting tracht zo veel mogelijk compensatie aan te bieden in het geval van zaalsluiting, bijvoorbeeld met extra luchten. De inrichting biedt compensatie niet standaard aan. Gedetineerden die een cel delen, wordt geen wisselrooster geboden. Dit blijkt in de praktijk niet of nauwelijks haalbaar.

Uit de gedetineerdensurvey van 2007 blijkt dat gedetineerden in het algemeen tevreden zijn over het activiteitenprogramma.

De inrichting registreert uitvallende activiteiten niet standaard. Alleen de arbeid houdt namelijk bij hoe vaak er sprake is van zaalsluitingen.

In specifieke situaties kijken de afdelingshoofden hoe uitval op zinvolle wijze kan worden opgevangen, maar een structurele aanpak is er niet. Ook wordt niet gekeken of het activiteitenaanbod nog aansluit bij de behoeften van gedetineerden.

Activiteiten

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid met betrekking tot het aanbieden van het activiteitenprogramma voldoet. Er zijn duidelijke uitgangspunten binnen de inrichting over het aanbieden van een programma. De uitvoering van het activiteitenprogramma voldoet overwegend. Buiten de goedlopende activiteiten zijn er namelijk ook een aantal kwetsbare activiteiten. Geplande activiteiten gaan soms niet door vanwege het feit dat er zieken zijn bij medewerkers van de arbeid en de formatie onderwijs gering is.

Er is in de praktijk nauwelijks sprake van een wisselrooster bij het meerpersoonsgebruik. Daarnaast voldoet de borging beperkt. Er wordt weliswaar zo mogelijk naar provisorische oplossingen gezocht bij uitval. Het programma wordt echter niet periodiek en systematisch geëvalueerd, en een structurele aanpak van uitval is niet aanwezig.

Aanbeveling

Voer een systematische monitoring en evaluatie in van het activiteitenprogramma en de uitval van activiteiten en neem maatregelen om uitval georganiseerd op te vangen.

2.4 Accommodatie

criterium

In ministeriële regelgeving staat gedetailleerd omschreven waaraan een cel, qua uitvoering, moet voldoen. Sinds 2004 dient een inrichting, ingegeven door het toenmalige capaciteitstekort, ook de beschikking te hebben over een substantieel aantal meerpersoonscellen.⁴ Meestal zijn dit éénpersoonscellen die zodanig zijn aangepast dat er twee gedetineerden permanent in kunnen verblijven.

Het is van belang dat in een inrichting vooral de ruimten waar gedetineerden verblijven goed worden onderhouden en aan hen de mogelijkheid wordt geboden hun kleding schoon te houden. Beddengoed moet regelmatig worden verschoond en minimaal twee keer per week moet kunnen worden gedoucht. In het model huisregels penitentiaire inrichtingen is een aantal op hygiëne betrekking hebbende zaken dwingend voorgeschreven.

Bevindingen

De afdelingen en de cellen die de inspectie heeft gezien, zijn over het algemeen schoon en goed onderhouden. Enige uitzondering zijn de wanden van de doucheruimten op afdeling H. De aanslag op deze wanden is hardnekkig en niet schoon te maken. Vervanging van de betreffende tegelwanden is volgens de directie de enige effectieve oplossing. Deze ingreep is echter niet uitgevoerd.

De cellen voldoen aan de wettelijke regelgeving. Cellen zijn voldoende geventileerd. De gedetineerdensurvey bevestigt het beeld van een instelling die de hygiëne op orde heeft. Gedetineerden ervaren voldoende mogelijkheden om hun kleding te wassen en worden in voldoende mate voorzien van schoon beddengoed en handdoeken. Volgens gedetineerden is er ruimschoots gelegenheid om te douchen. De medische dienst controleert standaard de afdeling Bijzondere Zorg op de staat van hygiëne van de afdeling en de cellen. Op de overige afdelingen wordt deze controle op aanvraag van de afdeling door de medische dienst gedaan.

⁴ Het streven was 13 procent meerpersoonscellen van de totale inrichtingscapaciteit. In geval van duo-cellen betekent dat 23 procent plaatsen in een meerpersoonscel.

Accommodatie

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid voldoet op het criterium accommodatie. De uitvoering en de borging voldoen overwegend. De inrichting streeft namelijk naar een schone accommodatie en weet dat ook in grote lijn te realiseren. De aanslag op de wanden van de douches is echter een aandachtspunt. De inrichting controleert periodiek de staat van hygiëne. Op de afdeling Bijzondere Voorzieningen wordt de hygiëne standaard gecontroleerd. Verder vindt controle op hygiëne op aanvraag bij de overige afdelingen plaats. Daarmee is niet volledig geborgd dat de accommodatie van de inrichting stelselmatig in zijn geheel wordt nagekeken.

Aanbevelingen

- Vervang bij de doucheruimten de tegelwanden met aanslag.
- Controleer stelselmatig periodiek de hygiëne van de gehele inrichting.

2.5 Voeding en winkel

Criterium

In de artikelen 42 lid 2, en 44 lid 1 en 3 van de Pbw is bepaald dat bij de verstrekking van voeding aan gedetineerden rekening moet worden gehouden met (medische) diëten en met de godsdienst en/of levensovertuiging van gedetineerden. De DJI heeft daarnaast een programma van eisen (pve) opgesteld dat op landelijke schaal bepaalt aan welke eisen de voeding dient te voldoen qua variëteit en voedingswaarde. Aangezien binnen het gevangeniswezen de voeding in meerderheid door cateringbedrijven wordt geleverd dienen zij te voldoen aan dit pve⁵.

Op grond van art. 44 lid 5 Pbw dient de directeur van een inrichting zorg te dragen voor een winkelvoorziening. De wijze waarop dit plaatsvindt, varieert per inrichting.

Bevindingen

De inrichting houdt bij de verstrekking van de voeding rekening met de religieuze achtergrond van gedetineerden en eventuele diëten die moeten worden gevolgd. Gedetineerden ontvangen twee maaltijden per dag, waarbij zij de broodmaaltijd zowel voor het ontbijt als voor de lunch kunnen gebruiken. Er is voldoende variatie in de weekverstrekking en het eten is voldoende warm. Gedetineerden zijn echter niet tevreden over de variatie in het broodbeleg. Er wordt door de inrichting weinig variatie aangebracht in het halal voedsel. Ondanks deze aanmerking erkennen de gedetineerden zelf dat ze de voeding nooit als expliciet onderwerp op de

⁵ Een enkele inrichting van het gevangeniswezen bereidt de voeding nog vers in eigen keuken.

agenda van de Gedetineerdencommissie (Gedeco) hebben gezet. Gedetineerden vinden de prijzen van de winkel bovendien hoog. Volgens de inrichting wordt de winkellijst jaarlijks in lijn gebracht met de winkellijsten van andere inrichtingen. De kwaliteit van het bewaren van voedsel en het aanbod van voedsel wordt niet gecontroleerd dan wel geëvalueerd.

Voeding

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid op het criterium voeding en winkel voldoet. De voeding is kwantitatief en kwalitatief in orde. Er is een winkelvoorziening. De uitvoering voldoet overwegend. De borging voldoet beperkt. Er is wel een jaarlijkse evaluatie van de winkelprijzen.

Aanbeveling

Voer een periodieke controle in op alle aspecten die met de kwaliteit en het bewaren van voedsel van doen hebben.

2.6 Maatschappelijk contact

Criterium

(Inter)nationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen en mogen telefoneren en corresponderen met verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Pbw is vastgelegd dat gedetineerden ten minste 1 uur per week bezoek mogen ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, ten minste eenmaal per week minimaal 10 minuten een telefoongesprek mogen voeren. In het Model huisregels penitentiaire inrichtingen is vastgelegd dat gedetineerden recht hebben op consulaire bijstand. Ook dienen gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en TV op de hoogte te kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Op basis van art. 24 lid 4 van de European prison rules (EPR) verwacht de IST dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden maandelijks op bezoek kunnen komen. Bovendien dient een p.i. tenminste vier keer per jaar, buiten het reguliere bezoek om, ouder-kinddagen te organiseren.

Bevindingen

De gedetineerden kunnen bezoek van familie of externe instanties ontvangen en telefoneren. De inrichting organiseert voor kinderen van gedetineerden maandelijks de ouder-kinddag en twee keer per jaar de meer uitgebreide vader-kinddag. Er is geen informatiefolder die de bezoekers algemene informatie verschaft over de gang van zaken tijdens het bezoek. Van gedetineerden wordt verwacht dat zij zelf het bezoek informeren. Wel is er de DJI-informatiefolder over het drugsontmoedigingsbeleid en een lijst met toegestane spullen die bezoekers kunnen invoeren voor de gedetineerde.

Sinds kort bestaat er een slangopstelling voor regulier bezoek in de bezoeksaal. Deze slangopstelling houdt de bezoekers grotendeels fysiek gescheiden van de gedetineerden. De toezichthouders bij bezoek handelen echter niet uniform in het toelaten van bijvoorbeeld het tillen van een bezoekend kind over de slangtafel. Tijdens de reguliere bezoekenmomenten is er een beperkte speelgelegenheid voor de kinderen, onder meer omdat er weinig speelgoed is.

Een gedetineerde kan na de eerste binnenkomst telefonisch contact hebben met relaties, tenzij hij na 17.00 uur binnenkomt. Soms geeft het personeel na 17.00 uur wel de gelegenheid te telefoneren, als het daarmee beheersproblemen in de nacht kan voorkomen.

Gedetineerden kunnen kennis nemen van de actualiteit via televisies die ze kunnen huren. Zij kunnen kranten lezen in de bibliotheek of via een eigen abonnement. Blijkens de gedetineerdensurvey zijn gedetineerden tevreden over hun mogelijkheden tot contact met de buitenwereld.

Contact

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Beleid over maatschappelijk contact voldoet overwegend. Er is ruim gelegenheid voor contact en bezoek. De inrichting beschikt echter niet over een algemene informatiefolder voor bezoekers.

De uitvoering voldoet overwegend. De inrichting kan de faciliteiten voor bezoekende kinderen verbeteren en het toezicht tijdens bezoek consistentier uitvoeren. De borging voldoet overwegend. De inrichting kijkt niet systematisch terug op de gang van zaken bij bezoek en contact met de buitenwereld.

Aanbeveling

Voorzie de bezoekers actief van duidelijke informatie over de gang van zaken bij bezoek met een folder of een beeldscherm in de wachtruimte.

2.7 Toegang tot zorg

Criterium

Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium geestelijke zorg, medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg) en psychosociale zorg. In de inrichting dient voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de gedetineerden. Art. 42 van de penitentiaire beginselenwet (Pbw) bepaalt dat de aan de inrichting verbonden arts beschikbaar is voor het regelmatig houden van spreekuur. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde psychomedisch overleg (PMO).

Bevindingen

Alle denominaties van de verschillende geloofsovertuigingen zijn in het team Geestelijke Verzorging gerepresenteerd. Zij hebben alle de geëigende ruimtelijke faciliteiten voor samenkomst en of gespreksgroepen. Een evaluerend overleg voor de geestelijke verzorging als geheel ontbreekt echter.

DJI heeft de medische dienst in 2006 beoordeeld; de dienst heeft de aanbevelingen inclusief de aanbevelingen van de IGZ overgenomen om de werkprocessen te verbeteren. De medische dienst is daarmee voldoende goed toegerust om tijdige en efficiënte zorg aan gedetineerden te kunnen bieden.

Er is geen specifiek beleid vastgesteld voor de wijze van omgang met de groep kwetsbare gedetineerden. Wel is er een duidelijk omschreven vaste procedure voor een plaatsing op een BZA.

Medische problemen worden redelijk op tijd opgepakt, volgens gedetineerden, zorgstaf en het executief personeel. De afhandeling loopt via een systeem van briefjes. Notoire zorgvragers verhogen mogelijk de drempel waarop medewerkers in actie komen. Het kan drie dagen duren, voordat de verpleegkundige de gedetineerde ziet. In voorkomend geval zorgt de piw'er voor urgentie door contact op te nemen met de medische dienst. Gedetineerden kunnen in spoedgevallen in principe buiten kantoor tijden in contact komen met een spoedarts. De gesproken gedetineerden zeggen dat dit nog niet in alle gevallen de standaardprocedure is.

De medische dienst ziet binnen 24 uur een gedetineerde die in afzondering is geplaatst. Daarna houdt zij op indicatie toezicht op en contact met gedetineerden in afzondering. De medische dienst houdt dus niet dagelijks

zicht op gedetineerden in afzondering.

De tandarts is tweemaal per week in huis. De medische dienst houdt door middel van het lezen van de dagrapportage in de gaten hoe snel een gedetineerde moet worden gezien door de tandarts. Gedetineerden klagen over wachttijden en ook het IGZ-rapport maakt hiervan melding.

Behoeftte aan contact met de psycholoog wordt meestal gesignaleerd door de penitentiaire inrichtingswerkers. Er is dan binnen een redelijke termijn een afspraak geregeld. Bij een acute crisis is de afdeling in staat zowel binnen als buiten kantoortijden een psychiater in te schakelen. Psychologen positioneren zich in de tweede lijn en zijn tijdens kantoortijden bij crises in te schakelen.

Psychologen uit het PMO houden inrichtingsbreed de gedetineerden in de gaten op mogelijk verborgen psychiatrische problematiek. Nadrukkelijk heeft ook de medische dienst hierin een signalerende rol. Gedetineerden die vanwege hun delict als kwetsbaar worden ingeschat, verblijven langer op de inkomstenafdeling.

Eenmaal per jaar wordt de gang van zaken in het psycho-medisch zorgproces samen met de directie geëvalueerd.

Toegang zorg

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Beleid over toegang tot zorg voldoet overwegend. De geestelijke, medische en psychosociale zorg is in beleid vervat. Echter, een vastomlijnd beleid over de wijze van omgang met kwetsbare gedetineerden ontbreekt.

De uitvoering voldoet overwegend. Toegang tot de geestelijke verzorging en (psycho)medische zorg is, op enkele kwetsbare punten na, op orde. Toch controleert de medische dienst niet dagelijks bij een afzondering van een gedetineerde. Bovendien is het buiten kantoortijden contact hebben met de spoedarts is nog niet in alle gevallen de standaard.

De borging voldoet overwegend. De behoefte aan de verschillende denominaties geestelijke verzorging wordt niet periodiek onder de loep genomen. Eenmaal per jaar wordt het zorgproces met de directie op de agenda gezet en geëvalueerd. Periodieke overleggen vallen echter wel eens uit.

Aanbevelingen

- Ontwikkel nader beleid voor de omgang met kwetsbare gedetineerden die niet op een BZA zijn geplaatst.
- Stel zeker dat de medische dienst een gedetineerde in afzondering dagelijks ziet.

2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen

Criterion

(Inter)nationale regelgeving omschrijft hoe de inrichting dient om te gaan met de toepassing van disciplinaire- en dwangmiddelen om de orde in de inrichting te handhaven. Zo zijn er in de Pbw en in het model huisregels penitentiaire inrichtingen voorschriften opgenomen met betrekking tot de procedure en vormgeving van sancties, en met betrekking tot de wijze waarop afzondering ten uitvoer wordt gelegd.

Bevindingen

De zogenoemde piketmap van de inrichting bevat richtlijnen voor disciplinaire straffen en maatregelen. Bij sanctieoplegging hoort de directie altijd de betreffende gedetineerde. In een heel enkel geval maakt men gebruik van de tolkentelefoon.

Gedetineerden in afzondering behouden hun recht op telefoneren en op bezoek. De gedetineerden krijgen dagelijks de gelegenheid één uur in de open lucht te verkeren. Het toezicht op de afgezonderde gedetineerden vindt via camerabeelden plaats vanuit de meldkamer. De meldkamer noteert elk kwartier of er bijzonderheden zijn.

Het sanctiebeleid is geen onderwerp van een formele evaluatie. Wel beziet de directie maandelijks, ook wel met de commissie van toezicht, of patronen zich aftekenen in de (aanleiding tot de) opgelegde sancties.

Discipline

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Op het criterium disciplinaire straffen en maatregelen voldoen het beleid en de uitvoering. De borging voldoet overwegend.

2.9 Klachtafhandeling

Criterion

De Pbw biedt gedetineerden de mogelijkheid om in beklag te gaan tegen beslissingen van de directeur van de penitentiaire inrichting. Dit beklag moet dan worden ingediend bij de beklagcommissie van de aan de inrichting verbonden commissie van toezicht. Behoudens uitzonderingsgevallen moet deze commissie vervolgens binnen vier weken uitspraak doen.

Bevindingen

De huisregels beschrijven hoe een gedetineerde in contact kan komen met

de maandcommissaris van de commissie van toezicht (cvt) en hoe een gedetineerde in beklag kan gaan tegen een besluit van de directeur. De maandcommissaris is bekend bij de gedetineerden en de gedetineerden waarderen het, als de maandcommissaris in het weekend in de inrichting is. Minder prettig vinden de gedetineerden het, als het gesprek met de maandcommissaris tijdens de recreatiemomenten gepland is. Gemiddeld genomen is de maandcommissaris eenmaal per twee weken in de inrichting.

De beklagcommissie van de cvt komt eenmaal per twee weken bijeen. Het lukt de beklagcommissie niet om in de regel een klacht in vier weken af te doen. In 2008 ontving de beklagcommissie een kleine driehonderd klachten. Daarvan deed de beklagcommissie 43 procent binnen vier weken af. De termijn die de inrichting neemt voor verweer veroorzaakt ook wel een langere de duur van afhandeling. Overleg tussen de cvt en de inrichting over de tijd die de inrichting neemt voor verweer, leidt wel tot bekorting van de verweertermijn.

In de eerste tien maanden van 2009 deed de commissie 57 procent van de klachten binnen vier weken af. Gedetineerden maken gebruik van de mogelijkheid zich te laten bij staan door een raadsman. Indien nodig maakt men gebruik van de tolkentelefoon. De cvt heeft de indruk dat p.w.'ers de gedetineerden wel eens te snel naar de klachtprocedure verwijzen in gevallen waarin het personeel de onvrede ook meteen had kunnen wegnemen.

De directie overlegt maandelijks met de cvt. Onderwerp van overleg is onder meer de in de afgelopen maand opgelegde sancties en de klachten. Het Jaarverslag van de cvt blikt terug op belangrijke gebeurtenissen in de inrichting, de activiteiten van de maandcommissaris en de aantallen ingediende klachten. De cvt blikt niet met de directie terug op het afgelopen jaar aan de hand van het aantal en de aard van de klachten.

Beklag

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Op het criterium klachtafhandeling voldoet het beleid. De uitvoering en borging voldoen overwegend.

2.10 Conclusie

Op het aspect rechtspositie voldoet de uitvoering in locatie Nieuwegein op twee criteria volledig en op zeven criteria overwegend. De IST ziet voor de uitvoering ook wel verbeterpunten zoals het inhalen van het achterstallig onderhoud bij douches en voor de medische dienst een nauwgezet zicht op gedetineerden in afzondering.

Het beleid van locatie Nieuwegein voldoet merendeels op het aspect rechtspositie. Een in het oog springende uitzondering daarop is het beleid op introductie en huisregels. Dat beleid voldoet beperkt. De inrichting moet de huisregels actueel maken en deze in andere talen beschikbaar stellen. Ook is er nader beleid nodig voor kwetsbare gedetineerden die niet op de afdeling Bijzondere Zorg verblijven.

De borging op het aspect rechtspositie voldoet in Nieuwegein op drie uitzonderingen na overwegend. De borging voldoet beperkt op de criteria huisregels en introductie, activiteitenprogramma en voeding. Bij het aanbieden van activiteiten heeft de arbeid last van ziekteverzuim en voor het onderwijs zijn er wachtlijsten door een beperkte personeelsbezetting. Hoewel de kwantiteit en kwaliteit van de voeding overwegend voldoen, ontbreekt het aan bijstellingen die het geheel kunnen verbeteren. Overigens ontbreekt het op alle criteria van het aspect rechtspositie aan een stelselmatige periodieke evaluatie.

3

Omgang met gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met de gedetineerden in locatie Nieuwegein. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de kwaliteit van de omgang met en de bejegening van de gedetineerden.

3.1 Screening

Criterion

Zo snel mogelijk na binnenkomst in een inrichting dient een gedetineerde te worden gescreend op gezondheidsrisico's, het vereiste beveiligingsniveau, het risico voor medegedetineerden, zelfdestructief gedrag en de directe persoonlijke en zorgbehoeften. Er zijn, met uitzondering van screening vanwege een meerpersoonscelplaatsing, momenteel nog geen landelijk voorgeschreven procedures voor de screening van gedetineerden bij binnenkomst. De Ist verwacht ten minste dat bij insluiting relevante informatie wordt gesignaleerd en geverifieerd en dat spoedig na insluiting in een persoonlijk gesprek met de gedetineerde wordt geïnformeerd naar zijn medisch/sociale omstandigheden en zorgbehoeften. Alvorens een gedetineerde wordt geplaatst op een meerpersoonscel dient te worden nagegaan of er contra-indicaties zijn⁶.

Bevindingen

Primair toetst de bevolkingsadministratie (bva) op de juistheid van de insluitittels (zie 2.1, rechtmatige insluiting). De bva ontvangt meestal ook voor binnenkomst van de gedetineerde belangrijke informatie over bijvoorbeeld gezondheid of beveiligingsrisico's. Het is dan aan de bva deze informatie binnen de inrichting door te geven. Het komt ook wel voor dat de rechtbank of de politie rechtstreeks informatie doorgeeft aan de betreffende discipline binnen de inrichting. De medische intake is vastgelegd in een procesbeschrijving. De medische intake vindt door de week uiterlijk de volgende werkdag plaats. De medische dienst is op vrijdag tot 20.00 uur in huis. Voor binnenkomsten na 20.00 uur vraagt de medische dienst tevoren informatie op en geeft hij bijzonderheden door aan de spoedarts. Mocht het beeld bij binnenkomst toch anders zijn, dan roept de

⁶ Dit kunnen zijn: psychische gestoordheid, verslavingsproblematiek, de gezondheidstoestand, gedragsproblematiek, delictachtergrond en/of opgelegde beperkingen. De Ist is van mening dat ook rekening dient te worden gehouden met rookgedrag.

inrichting alsnog de spoedarts op.

Voor mpc-plaatsing is het uitgangspunt dat iedereen geschikt is, tenzij er een contra-indicatie is, waarbij men wel rekening houdt met rookgedrag. Dat leidt wel eens tot minder gelukkige combinaties. In een enkel geval lukt het om rekening te houden met een voorkeur voor een celgenoot. De psycholoog en de medische dienst stellen de contra-indicatie vast. Soms kan een mismatch van celgenoten ook tot een contra-indicatie leiden. Het komt ook wel voor dat door het grote aanbod van gedetineerden het niet lukt om een medische intake en een eventuele contra-indicatie af te wachten. De afdelingshoofden en de piw'ers zijn van mening dat de mpc-plaatsing zorgvuldiger kan. Overigens hebben niet alle piw'ers het juiste beeld van de wijze hoe de samenplaatsing tot stand komt. De verblijfsduur op een mpc is niet aan een maximum gebonden en er is geen roulatiebeleid. Er is wel een vaste routing. Eerst een enkelvoudige plaatsing en dan dubbelplaatsing onder gelijktijdige plaatsing op een wachtlijst voor een eenpersoonscel. De screening en de mpc-plaatsing zijn geen onderwerp geweest van bijstelling of evaluatie.

Screening

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Op het criterium screening voldoen het beleid en de uitvoering overwegend. De borging voldoet beperkt. Doorslaggevend hierin is het ontbreken van een evaluatie en bijstelling van het beleid, terwijl afdelingspersoneel vindt dat de mpc-plaatsing zorgvuldiger kan.

Aanbeveling

Evalueer de uitvoering en het lokale beleid van mpc-plaatsing.

3.2 Bejegening

Criterium

Respectvolle bejegening staat centraal bij dit criterium. De bejegening komt in belangrijke mate tot uitdrukking in de wijze waarop het (executieve) inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden. Impliciet betekent dit dat gedetineerden niet mogen worden gediscrimineerd. Voor gedetineerden is het van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en dat medewerkers alert reageren op (niet altijd expliciete) verzoeken daartoe. De directie overlegt regelmatig met (een vertegenwoordiging van) de gedetineerden over de gang van zaken in de inrichting.

Bevindingen

De inrichting heeft geen visie of expliciete verwachtingen vastgelegd hoe om te gaan met gedetineerden. De inrichting heeft geen mentoraatstelsysteem ingericht voor de gedetineerden.

De bejegening beschouwt het personeel als humaan, fatsoenlijk, respectvol en toegankelijk. Er zijn piw'ers die nog steeds moeite hebben met het verkorte dagprogramma zonder avondrecreatie. Met vier piw'ers op 83 gedetineerden is op de grote afdelingen de aandacht per gedetineerde beperkt. De gesproken gedetineerden vinden de piw'ers voldoende zichtbaar en aanspreekbaar. Dat was minder het geval, toen de piw'ers nog over een woonkamer op de verblijfsafdeling konden beschikken die dienst deed als extra teamkamer. De gedetineerden vinden dat er sprake is van wederkerig respect tussen personeel en gedetineerden. Discriminatie is geen issue. Het personeel reageert snel op een oproep vanuit de cel. De directie is tevreden over de bejegening en zij vindt dat er in de inrichting een goede grondhouding bestaat. Wanneer dat nodig is, spreekt het personeel ook elkaar aan.

De gedetineerdensurvey heeft altijd goede resultaten opgeleverd en is geen aanleiding geweest voor aanpassing van het beleid.

In de regel is er een gedetineerdencommissie actief die overlegt met de afdelingshoofden. Zo nodig voegt de directie zich bij dit overleg.

Bejegening

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

De uitvoering op het criterium bejegening voldoet overwegend. Bij gebrek aan een vastgelegde visie op bejegening en het ontbreken van een mentoraatstelsysteem voldoet het beleid niet. De borging voldoet beperkt.

Incidenten leiden tot bijstellingen in het beleid, maar dat wordt niet inrichtingsbreed herkend.

Aanbevelingen

- Expliciteer de verwachtingen over bejegening en formuleer deze gemeenschappelijk in beleid.
- Voer een mentoraatstelsysteem in.

3.3 Rapportage en documentatie

Criterium

De Ist verwacht dat de p.i. een procesbeschrijving met kwaliteitseisen heeft geformuleerd die vastlegt wie met welke frequentie waarover rapporteert, dat de p.i. informatie over het verblijf van een gedetineerde, zoals dagrapportages, registreert in TULP selectie en dat de leiding van de p.i. de

kwaliteit van rapportages bewaakt.

Van iedere gedetineerde dient de p.i. tevens een penitentiair dossier aan te leggen met onder meer de volgende documentatie: een overzicht van insluitingsperiodes en inrichtingen van verblijf, selectie- en plaatsingsvoorstellen, registratiekaarten, overige bescheiden zoals uitslagen van urinecontroles, kopieën van strafrapporten e.d.

Bevindingen

Er is geen actuele procesbeschrijving over rapportage en documentatie. Er is per afdeling een detentiebegeleidingsoverleg (DBO). Wie wanneer met welke frequentie rapporteert, is momenteel onderwerp van discussie. Het bsd moet nu alle informatie achterhalen. De inrichtingsdossiers krijgen de bsd'ers zo uiteindelijk wel op orde. Voor de rapportage is wel een format beschikbaar met een vaste indeling en in te vullen onderwerpen. Het afdelingshoofd accordeert de rapportage.

Rapportage

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het proces rapportage en documentatie krijgt een beperkte invulling. De uitvoering voldoet weliswaar overwegend, maar het beleid en de borging voldoen beperkt.

Aanbeveling

Voorzie rapportage- en documentatieproces van onderliggend beleid en borging.

3.4 Conclusie

Op het aspect omgang met gedetineerden voldoet de uitvoering in Nieuwegein weliswaar overwegend, maar bij het criterium bejegening en het criterium rapportage en documentatie is deze uitvoering beperkt onderlegd met beleid. Nieuwegein heeft de wijze van bejegening niet gemeenschappelijk gemaakt aan de hand van uitvoeringsbeleid en voor de gedetineerden is geen mentoraatsysteem ingericht. De borging is in zijn geheel beperkt op het aspect omgang met gedetineerden. Zo valt onder meer het proces van mpc-plaatsing te verbeteren.

4

Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de interne veiligheid in locatie Nieuwegein. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de fysieke veiligheid van de gedetineerden en het inrichtingspersoneel.

4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten

criterium

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van gedetineerden, medewerkers en bezoekers te waarborgen. Een belangrijk element daarvan is dat gedetineerden, op grond van art. 52 lid 4 van de European prison rules (EPR), de mogelijkheid moeten hebben om dag en nacht in contact te komen met medewerkers van de inrichting. De laatste jaren is het beleid van de DJI met betrekking tot brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen tenminste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV), een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures met betrekking tot de inzet van externe hulpverleningsdiensten.

Bevindingen

Het huidige calamiteitenplan is van 2006. Een nieuw conceptcalamiteitenplan dient nog door het managementteam (MT) te worden vastgesteld. Het MT heeft in dit kader de Taskforce Veiligheid van het hoofdkantoor van DJI om advies gevraagd.

De inrichting beschikt over een geldige gebruikersvergunning, over een recente risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) van 2008 en over een uitgebreid Oefenjaarplan BHV.

De BHV-organisatie voldoet aan de gestelde (DJI-)eisen. Zo zijn alle BHV-medewerkers opgeleid en gecertificeerd. Volgens de inrichting wordt er volgens het Oefenjaarplan veel aandacht besteed aan oefeningen. Zo vindt er minstens vier keer per jaar een interne oefening plaats en is er minimaal twee keer per jaar een oefening met externe hulpverleners. De laatste oefening met de brandweer is van april dit jaar. Vanwege de verbouwing is er reeds enkele maanden niet geoefend. Uit interviews met medewerkers blijkt dat nog niet alle incidenten met een veiligheidsrisico altijd worden gerapporteerd en geregistreerd. Dit heeft echter wel de aandacht. Zo wordt er een incidentopvolgingsformulier in gebruik genomen.

Alle cellen zijn voorzien van een intercom en een rookmelder. Het viel de Inspectie echter op dat de veiligheidsvoorzieningen in het gebouw enige aandacht verdienen. Zo branden vluchtweglampen op de gang en in gemeenschappelijke ruimtes niet altijd en is de verzegeling van een aantal brandhaspels in het gebouw verbroken.

Tijdens oefeningen controleren leidinggevenden of medewerkers over voldoende kennis en vaardigheden beschikken om calamiteiten te beheersen. Aandacht is er ook voor de opvolging van incidenten. Zo heeft de directie naar aanleiding van enkele incidenten op de afdelingen tussen gedetineerden besloten dat de woonkamers op de afdeling niet meer dienst doen als teamkamer. Vanuit deze woonkamers is er namelijk geen zicht op de afdeling, waardoor daar een onveilige situatie kan ontstaan. Aandacht is er ook voor de evaluatie en opvolging van calamiteitenoefeningen, ook met externe partijen. De leerpunten worden teruggekoppeld aan de betrokken medewerkers. Voor de RI&E geldt ten slotte dat er een plan van aanpak is opgesteld dat tegemoet moet komen aan de geconstateerde onvolkomenheden. Na de verbouwing bekijkt een arbeidsdeskundige dit plan van aanpak nog.

Calamiteiten

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het huidige calamiteitenplan is van 2006 en voldoet niet aan het Raamwerk calamiteitenplannen van DJI. Wel is de verwachting dat een nieuw calamiteitenplan dat in overeenstemming is met dit raamwerk, binnenkort kan worden vastgesteld. De inrichting beschikt verder over een geldige gebruikersvergunning, een recente RI&E en over een Oefenjaarplan BHV. Het beleid voor het criterium preventie en beheersing van calamiteiten voldoet daarmee overwegend. Dit geldt ook voor de uitvoering en de borging, omdat deze op hoofdlijnen voldoen aan de verwachtingen van de ISt. Voor de uitvoering geldt dat het melden van incidenten en de veiligheidsvoorzieningen in de inrichting nog enige aandacht verdienen. Voor de borging geldt dat de inrichting het plan van aanpak voor de RI&E nog vast dient te stellen.

Aanbevelingen

- Stel op korte termijn een calamiteitenplan vast dat in overeenstemming is met het raamwerk calamiteitenbeheersing van DJI. Stel ook het plan van aanpak dat uitvoering moet geven aan de uitkomsten van de RI&E, zo spoedig mogelijk vast en geef uitvoering aan deze uitkomsten.
- Geef aandacht aan het melden van incidenten en aan veiligheidsvoorzieningen als brandhaspels en vluchtweglampen.

4.2 Agressiebeheersing

criterium

Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving. Om die reden geven de European prison rules in art. 52 e.v. aan dat er procedures moeten zijn die de veiligheid van personen in een inrichting verzekeren en het risico van geweld tot een minimum beperken. Risicovolle gedetineerden moeten daarbij worden geïdentificeerd en, afhankelijk van hun modaliteit, extra worden beschermd en/of beveiligd. In de planning & control cyclus van het gevangeniswezen is opgenomen dat het aantal geweldplegingen tussen gedetineerden en tegen personeel moet worden geregistreerd. De Ist beoordeelt onder meer de inrichtingspraktijk ter voorkoming en beheersing van geweld, bedreiging en intimidatie tussen gedetineerden. Ook beoordeelt de Ist of er in de inrichting voldoende (toe)zicht is op locaties in het gebouw die kwetsbaar zijn voor onderlinge agressie zoals trappenhuizen, recreatieruimten, telefoons en douches. De toepassing van geweld en het aanbrengen van mechanische middelen om veiligheidsrisico's rond gedetineerden te beheersen is expliciet geregeld in de ministeriële regelingen Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen. Deze regelgeving is samengebracht in het zogenaamde handboek Intern bijstandsteam (IBT) van DJI. De Ist verwacht dat een inrichting beschikt over een goed geoutilleerd IBT dat binnen 30 minuten inzetbaar is en dat de medewerkers vaardig zijn in het praktisch penitentiair optreden (PPO).⁷

Bevindingen

De instructies zoals beschreven in de ministeriële Regeling geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen zijn in de inrichting beschikbaar. In de dienstinstructies is beschreven dat mechanische middelen uitsluitend door het IBT mogen worden toegepast na overleg met en in opdracht van een directielid. Vrijheidsbeperkende middelen mogen uitsluitend worden toegepast door personeelsleden die daarin voldoende geoefend zijn.

⁷ Het IBT is een groep speciaal opgeleide medewerkers van de PI. Het IBT wordt in staat geacht om met zo min mogelijk geweld en met behulp van een speciale (ME) uitrusting op te treden bij crises. PPO is vaardigheid in het handelen en/of nalaten door medewerkers bij (potentiële) geweldsincidenten met en tussen gedetineerden.

De toepassing van geweld geschiedt volgens inrichtingsmedewerkers uitsluitend door daartoe opgeleide medewerkers. Het betreft alle executieve medewerkers. Volgens medewerkers is er echter te veel uitval van de training voor praktisch penitentiair optreden (PPO).

De inrichting beschikt over een goed geoutilleerde, uit 24 fte bestaande IBT-organisatie die binnen 30 minuten inzetbaar is. Medewerkers zijn trots op het IBT.

Over het algemeen zijn de medewerkers van mening dat tijdens het activiteitenprogramma de personeelsbezetting voldoende is om adequaat te kunnen optreden bij mogelijke risico's van agressie en geweld. Wel zijn er momenten dat een extra personeelslid welkom zou zijn. Met name in de trappenhuisen is sprake van een verhoogd risico. Hier is ook niet altijd cameratoezicht. Cameratoezicht ontbreekt ook op de arbeidszalen. Hier is echter wel altijd personeel aanwezig en bovendien is directe bijstand mogelijk vanaf de nabij gelegen bemande post. Andere locaties waar cameratoezicht ontbreekt, zijn de wachtruimte voor gedetineerden na bezoek en de gang voor 'bezoek zonder toezicht'.

Over de wachtruimte na bezoek deed de Inspectie in haar rapport 'Beheersing geweld tussen gedetineerden in huizen van bewaring' in 2006 reeds de aanbeveling beter toezicht te realiseren. Voor de gang voor 'bezoek zonder toezicht' geeft personeel aan dat het zich hier met name in het weekend niet altijd geheel veilig voelt. Er is dan uitsluitend 'bezoek zonder toezicht' en dus geen regulier bezoek voor gedetineerden. Personeel dat gedetineerden controleert voor en na het 'bezoek zonder toezicht', kan dan ook, indien zich iets voordoet, niet rekenen op bijstand van het personeel dat doordeweeks toezicht houdt bij het reguliere bezoek in de naastgelegen bezoekeruimte. Een camera in deze gang zou volgens het personeel uitkomst bieden.

Voor wat betreft het cameratoezicht geldt bovendien dat de inrichting niet beschikt over de technische mogelijkheid om camerabeelden op te slaan ten behoeve van de reconstructie van voorkomende geweldsincidenten. De inrichting geeft aan dat het een uitgebreid plan heeft ingediend bij het hoofdkantoor DJI om het cameratoezicht in de inrichting te verbeteren. Dit plan is echter op grond van financiële overwegingen afgewezen.

Personeel geeft aan alert te zijn op signalen van plegers of slachtoffers van agressie en geweld. Met name de ervaren piw'ers spelen vaak een belangrijke rol in het tijdig onderkennen van risico's. Toch blijft het lastig om iets tijdig te signaleren en kan niet altijd alles voorkomen worden. Een lastige bijkomstigheid is dat er momenteel vanwege de verbouwing onvoldoende

ruimte is voor gedetineerden die vanwege de delictachtergrond een kwetsbare positie hebben. Deze gedetineerden worden daarom op de inkomstenafdeling gehouden, waar ze vanwege de kleinere opzet en hogere doorstroom meer luwte vinden dan op een reguliere afdeling. De eerder beschreven opheffing van het woonkamergebruik door de piw'ers draagt ertoe bij dat het toezicht op de afdelingen beter is. Indien gedetineerden echter echt kwaad willen, dan vinden ze daartoe altijd wel de gelegenheid. De ISt sprak met een slachtoffer van geweld dat zich inmiddels wel veilig voelt in de inrichting, omdat hij nu weet waar hij risico's loopt en deze plaatsen zo veel mogelijk mijdt.

De inrichting toetst de vaardigheid van medewerkers in het praktisch penitentiaire optreden. Uit het Jaarverslag 2008 van de PI Utrecht blijkt dat van locatie Nieuwegein in 2008 ongeveer 90 procent van het executieve personeel heeft deelgenomen aan de FITKIT.

Van geweldsincidenten maken betrokken medewerkers altijd een schriftelijk verslag. De directie ontvangt hiervan een rapport. De inrichting evalueert specifieke geweldsincidenten en dit leidt indien van toepassing tot beleidswijziging.

Door frequente training van het IBT worden de leden van het IBT periodiek getoetst in het gebruik van mechanische middelen. De groepscommandant van het IBT maakt na afloop van een inzet een verslag daarvan. Ook is er een nabespreking van de inzet door het team. Indien nodig biedt het opvangteam van DJI nazorg. Een eigen opvangteam heeft de inrichting niet. De inrichting registreert na afloop de toepassing van mechanische middelen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van het rapportageformulier mechanische middelen dat door de teamleider beveiliging bij inzet van het IBT dient te worden ondertekend.

Agressiebeheersing

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid op het criterium agressiebeheersing voldoet overwegend. Zo is het beleid voor de toepassing van geweld en het aanbrengen van mechanische middelen om veiligheidsrisico's te beheersen aanwezig. De Inspectie heeft echter geen beleid aangetroffen dat gericht is op het voorkomen van agressie en geweld. De uitvoering en de borging voldoen eveneens overwegend. Op een aantal kwetsbare locaties ontbreken camera's en beeldopslag om geweldsincidenten te reconstrueren is technisch niet mogelijk. Ook kan er meer aandacht gegeven worden aan het onderhoud van praktisch penitentiair optreden.

Aanbevelingen

- Draag er zorg voor dat detentieondersteunende medewerkers vaardig zijn en blijven in het praktisch penitentiair optreden.
- Realiseer een dekkend cameratoezicht op risicolocaties als trappenhuizen en in de gang voor het relatiebezoek. Draag er zorg voor dat camerabeelden kunnen worden opgeslagen om voorkomende geweldsincidenten te reconstrueren.

4.3 Drugsontmoediging

Criterium

De beschikbaarheid van drugs onder gedetineerden is in het gevangeniswezen vaak een probleem. Om die reden heeft DJI in 2008 het drugsontmoedigingsbeleid ingevoerd. De ISt gaat na in hoeverre dit beleid toepassing vindt. Ook in de 'canon' over penitentiaire scherpste zijn voorschriften geformuleerd die van belang zijn voor het drugsontmoedigingsbeleid. Zo wordt verwacht dat inrichtingen wekelijks bij 5% van de populatie een urinecontrole afnemen. Ook celinspecties worden normatief benoemd. Dagelijks dienen alle cellen en verblijfsruimten op een afdeling gecontroleerd te worden; meer uitgebreide celcontroles moeten eveneens regelmatig worden uitgevoerd. Een ander belangrijk voorschrift is dat gedetineerden na elk bezoek gefouilleerd moeten worden.

De ISt is, op basis van artikel 58 lid 8 van de European prison rules, van mening dat gedetineerden geïnformeerd dienen te worden indien hun cel is doorzocht. Uitgangspunt is voorts dat celinspecties door tenminste twee inrichtingsfunctionarissen worden uitgevoerd en dat aantekening wordt gemaakt van het resultaat van inspecties.

Bevindingen

In de dienstinstructies is vastgelegd dat de afdeling Visitatie de urinecontroles (uc's) afneemt. Het bsd levert hiertoe de gegevens aan van de gedetineerden die voor een controle geselecteerd zijn. Een negatieve uitslag is een voorwaarde om met verlof te kunnen. Ook bij terugkomst in de inrichting na verlof dienen gedetineerden gecontroleerd te worden. Sinds februari 2009 is in de inrichting voorgeschreven dat alle gedetineerden bij binnenkomst een o-meting wordt afgenomen. Daarnaast dienen gedetineerden op indicatie te worden gecontroleerd. Niet beschreven is dat aanvullend 5 procent van de gedetineerden wekelijks steekproefsgewijs aan een uc dient te worden onderworpen. Omdat de inrichting in de praktijk ook niet bijhoudt welk percentage van de gedetineerden wordt gecontroleerd en geen overzicht heeft van het absolute aantal gedetineerden dat steekproefsgewijs is gecontroleerd, heeft de Inspectie berekend welk percentage van de

populatie de inrichting gemiddeld wekelijks controleert. Het betreft hier dus alle controles waaronder ook eventuele steekproefsgewijze controles. In totaal blijkt dat de inrichting gemiddeld 2,5 procent van de gedetineerden wekelijks aan een controle onderwerpt.

De inrichting heeft in dienstinstructies de gang van zaken bij fouilleren en visiteren beschreven. Zo dienen gedetineerden na bezoek standaard gefouilleerd en op indicatie gevisiteerd te worden. De p.i. informeert bezoek van gedetineerden voorafgaand aan het bezoek met een folder en een digitaal scherm bij de ingang over preventieve maatregelen die drugsinvoer moeten voorkomen. De folder is enigszins ongelukkig aangebracht op een automatische schuifdeur die bij toenadering opent. De folder is hierdoor vrijwel niet te lezen. Hoewel in de folder is opgenomen dat de inrichting aangifte doet bij de politie indien iemand tracht drugs de inrichting in te brengen, doet ze hiervan in de praktijk zelden aangifte. Dit omdat de politie niet bereid is de aangifte op te nemen. Volgens de inrichtingsdirectie worden er veel drugs onderschept, waarbij met name het inzetten van drugshonden bijzonder effectief blijkt te zijn.

Drugsontmoediging

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

De inrichting voldoet op de dimensies beleid, uitvoering en borging in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen voor het criterium drugsontmoediging. De inrichting heeft beschreven wanneer urinecontroles dienen te worden uitgevoerd en handelt overeenkomstig. Aan steekproefsgewijze controles geeft de inrichting echter onvoldoende aandacht. Zo is niet beschreven welk percentage gedetineerden steekproefsgewijs gecontroleerd dient te worden en hoe hieraan uitvoering dient te worden gegeven. Het ontbreekt het management bovendien aan informatie over het percentage steekproefsgewijze controles.

Aanbevelingen

- Leg vast welk percentage gedetineerden wekelijks gemiddeld aan een steekproefsgewijze urinecontrole dient te worden onderworpen. Voer deze controles overeenkomstig uit en houd hiervan een registratie bij, zodat inzichtelijk is of dit percentage wordt gehaald en indien nodig bijgestuurd kan worden.
- Maak sluitende afspraken met de politie over het opnemen van de aangifte, indien bezoekers drugs de inrichting in trachten te brengen.

4.4 Conclusie

Over de interne veiligheid is de Inspectie gematigd positief, als het gaat om preventie en beheersing van calamiteiten. De ISt vindt het positief dat het beleid grotendeels aanwezig is. Wel ligt er een aantal stukken op de plank dat daar niet te lang moet blijven liggen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het nieuwe calamiteitenplan en het plan van aanpak om uitvoering te geven aan de verbeterpunten uit de RI&E. Dat geldt ook voor camera's op een aantal kwetsbare locaties. De ISt vindt het belangrijk dat deze er wel komen, zodat de duidelijk manifeste gevoelens van onveiligheid bij personeel en gedetineerden worden weggenomen. De Inspectie vindt het ook wenselijk dat de inrichting camerabeelden kan opslaan om voorkomende geweldsdelicten te reconstrueren.

Het ontbreekt aan volledige invulling van het drugsontmoedigingsbeleid om adequaat uitvoering te kunnen geven aan steekproefsgewijze urinecontroles.

5 Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappijbeveiliging in locatie Nieuwegein. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de maatschappijbeveiliging. Daarbij gaat het om afdoende verhindering dat een gedetineerde zich kan onttrekken aan de vrijheidsbeneming en om voldoende weging van maatschappelijke risico's bij het toekennen van vrijheden aan een gedetineerde.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en -toezicht

criterium

Het Nederlandse gevangeniswezen kent een aantal varianten met betrekking tot de daadwerkelijke vrijheidsbeneming waarvan de toepassing voor een groot deel afhankelijk is van het risico op ontvluchting. De twee uiterste varianten zijn de zeer gesloten extra beveiligde inrichting (EBI) en de open zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI). De EBI biedt landelijk huisvesting aan gedetineerden met een extreem vlucht- en/of beheersrisico. De ZBBI huisvest veelal gedetineerden in de laatste fase van hun detentie. Zij kunnen vanuit de ZBBI onder bepaalde voorwaarden deelnemen aan het regulier maatschappelijk verkeer.

Vanwege een toenemend aantal ontvluchtingen heeft de sectordirecteur gevangeniswezen (SDGW) in 2006 expliciet beleid vastgesteld gericht op het in een inrichting vastleggen en consequent uitvoeren van handelingen en gedragingen ter voorkoming van ontvluchting⁸. De ISt ontleent aan dit beleid haar toetsingscriteria, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen statische en dynamische beveiligingsaspecten.

De ISt betreft bij haar beoordeling de resultaten van de in opdracht van de SDGW gemaakte externe security audit (ESA).⁹

Bevindingen

De rapportage van de recentste ESA, die in maart 2009 is uitgevoerd, was voorafgaand aan deze doorlichting nog niet beschikbaar. De voorlopige uitkomsten van deze ESA laten een vergelijkbaar beeld zien met onderstaande bevindingen van de ISt.

⁸ Rapportage 'taskforce penitentiaire scherpte', directie gevangeniswezen DJI, mei 2006, herzien in 2008.

⁹ Een externe security audit is een systematische intercollegiale doorlichting van de stand van de beveiligingsvoorzieningen van een inrichting.

Het landelijk beleid voor Penitentiaire Scherpste is grotendeels terug te vinden in de dienstinstructies die de inrichting heeft opgesteld voor de kritische processen luchten, bezoek, celinspecties en aanwezigheidscontroles. Deze dienstinstructies zijn van 2006 en op onderdelen niet meer actueel.

Luchten

In de dienstinstructies staat beschreven dat de looproute naar de luchtplaats en de luchtplaats zelf vooraf gecontroleerd dienen te worden op de aanwezigheid van contrabande. Ook is beschreven dat gedetineerden vooraf en na afloop van het luchten geteld dienen te worden. Verder is beschreven dat de toezichthouders op de luchtplaats een positie dienen in te nemen zodat een goed overzicht gewaarborgd is. In tegenstelling tot wat in penitentiaire scherpste beschreven is, staat in de dienstinstructies niet dat personeel tijdens het luchten diagonaal dient te staan opgesteld. De Inspectie observeerde dat voorafgaande aan het luchten de luchtplaats gecontroleerd wordt. Tevens telt de toezichthouder bij de deur de gedetineerden bij het betreden en verlaten van de luchtplaats. Een tweede toezichthouder staat over het algemeen diagonaal opgesteld aan de overzijde van de luchtplaats. Een enkele waarneming duidt er echter op dat dit niet altijd gebeurt. In voorkomend geval stonden beide toezichthouders samen bij de deur. Personeel gaf tijdens interviews aan zich minder veilig te voelen bij een diagonale opstelling, doordat de gedetineerden zich dan tussen hen in bevinden. Tijdens het luchten constateerde de Inspectie steeds dat gedetineerden op de luchtplaats contact hebben met gedetineerden in de arbeidszalen. De inrichting gaf aan dat dit nadrukkelijk niet de bedoeling is, maar werkmeesters in de arbeidszalen en piw'ers op de luchtplaats verwachten van elkaar dat de ander hiertegen zal optreden. In de praktijk wordt er dus weinig van gezegd.

Bezoek

In de dienstinstructies staat dat voorafgaande aan en na afloop van het bezoek de bezoekszaal gecontroleerd dient te worden. Uit de instructies blijkt verder dat nadat de bezoekers zich gemeld hebben, de gedetineerden worden opgeroepen. De bezoekers dienen het identiteitsbewijs in te leveren en betreden vervolgens als eerste de bezoekszaal. Na de bezoekers nemen de gedetineerden plaats. Beschreven is dat er toezicht gehouden wordt door een bewa en een piw'er. De Inspectie constateerde dat dit ook gebeurt vanaf twee verhoogde posities in twee hoeken van de bezoekszaal. Zoals eerder gemeld houdt een slangopstelling de gedetineerden en de bezoekers van elkaar gescheiden. Dit is nog niet in de dienstinstructies beschreven.

Na afloop van het bezoek verlaten de gedetineerden de bezoekzaal. Bij het verlaten van de bezoekzaal dienen de toezichthouders er op toe te zien dat het daadwerkelijk de gedetineerden zijn die de bezoekzaal verlaten. Personeel controleert vervolgens de gedetineerden met een metaaldetectiepoortje en stelt tevens hun identiteit vast. In de dienstinstructies is nog niet beschreven dat hiervoor biometrische apparatuur gebruikt dient te worden die de vingerafdruk scant. In de praktijk maakt personeel bovendien weinig gebruik van deze apparatuur, omdat ze bij het opstarten vaak constateert dat de benodigde data niet beschikbaar zijn. Dit probleem ligt buiten de inrichting bij het SSC van DJI dat verantwoordelijk is voor de landelijke dataopslag en ontsluiting. Indien de apparatuur niet werkt, controleert personeel visueel of het daadwerkelijk de gedetineerde en niet een bezoeker is die terugkeert. Hierbij wordt geen gebruikgemaakt van gedetineerdenpases, omdat personeel over het algemeen de gedetineerden kent en anders meent de gezichten van de gedetineerden die naar bezoek zijn geweest, zich te kunnen herinneren. Op een lijst wordt aangekend welke gedetineerden naar het bezoek gaan en welke terugkeren. Zo bewaakt men ook dat het juiste aantal gedetineerden terugkeert. Na deze controle worden gedetineerden gefouilleerd en op aanwijzing gevisiteerd. De bezoekers verlaten conform de instructies na de gedetineerden de bezoekzaal en pas nadat hun identiteit is vastgesteld en zij hun legitimatiebewijs hebben teruggekregen, kunnen zij de inrichting verlaten.

Celinspecties

In de dienstinstructies is beschreven dat er dagelijkse en bijzondere celinspecties zijn. De dagelijkse celinspecties bestaan uit een controle op contrabande, op voorbereidingen om te ontsnappen, op hygiëne et cetera. De bijzondere celinspecties bestaan daarnaast uit een controle van de gehele celinventaris en eventueel visitatie van de gedetineerde.

Van celinspecties wordt registratie bijgehouden. Hieruit blijkt dat personeel gemiddeld elke twee à drie dagen de cellen inspecteert. Daarnaast wordt op verdenking zo nu en dan een hele afdeling aan een grondig onderzoek onderworpen. Uit de rapporten blijkt dat personeel bij de reguliere dagelijkse controles met name controleert op reinheid en op aanwezigheid van celinventaris. Personeel informeert gedetineerden doorgaans niet actief over celinspecties.

Ook ruimtes waar gedetineerden collectief verblijven, worden volgens personeel stelselmatig aan controles onderworpen. De Inspectie heeft hiervan geen registratie ingezien.

Aanwezigheidscontrole

Volgens de dienstinstructies wordt de aanwezigheid van gedetineerden drie keer per dag vastgesteld. Dit is bij het uitsluiten om 08.00 uur, om 12.00 uur en bij het insluiten om 17.00 uur. Uit de voorlopige uitkomsten van de ESA van maart 2009 blijkt dat er op geen enkel moment van de dag een aanwezigheidsafstemming is met de bevolkingsadministratie conform de nota Penitentiaire scherpste.

Algemene aspecten van de dynamische beveiliging

De inrichting kent geen doordacht personeelsbeleid voor het regelmatig rouleren van executieve medewerkers van team/werkplek. Doordat er een verbouwing gaande is, is er wel een aantal medewerkers naar een ander team overgegaan. Penitentiaire scherpste komt wel eens aan de orde tijdens teamoverleggen maar brengt de inrichting niet stelselmatig aan de hand van de daartoe ontwikkelde Canon penitentiaire scherpste onder de aandacht. Medewerkers zijn over het algemeen op de hoogte van de voor hun handelen relevante dienstinstructies. Dit blijkt bijvoorbeeld bij de bezoekprocedure die conform de instructies wordt uitgevoerd. Ook bij het luchten kennen medewerkers de instructies, maar handelen niet altijd overeenkomstig. Het gaat dan om het niet altijd diagonaal opgesteld staan en het niet aanspreken van gedetineerden die communiceren met gedetineerden die arbeid hebben. Bij celinspecties blijkt dat deze niet gestructureerd aan de hand van een checklist gericht zijn op het vinden van contrabande en vaststellen van voorbereidingshandelingen om te ontvluchten. Binnen de inrichting is de unitdirecteur verantwoordelijk voor het controleren van de naleving van dienstinstructies door het personeel. Hier ligt ook een taak voor de afdelingshoofden die echter onvoldoende op de afdeling (kunnen) zijn. Dienstinstructies voor de beveiliging zijn actueel, maar dienstinstructies voor piw'ers zijn van 2006.

Statische beveiliging

De beveiligingsvoorzieningen werken over het algemeen naar behoren. Indien er een storing is die intern kan worden opgelost, gebeurt dit over het algemeen snel. Uit een evaluatie van de geweldsincidenten in de inrichting bleek dat het piepersysteem (PZI) niet goed functioneert. Medio juni 2010 voert de inrichting daarom naar verwachting een nieuw systeem in. Indien de inrichting van externen afhankelijk is zoals van de Rijksgebouwendienst of het SSC van DJI, dan kan de oplossing van een probleem nog wel eens langer op zich laten wachten dan wenselijk is. Zo is er de problematiek van de niet goed functionerende biometrische apparatuur. Het viel de Inspectie op dat er geen goed camerazicht is op een deel van het naast de luchtplaatsen gelegen terrein. Een camera die dit deel van het terrein in beeld dient te brengen wordt gehinderd door het penitentiaire

hekwerk. Met name als de zon schijnt, is de kwaliteit van het beeld zeer slecht. Ook personeel dat tijdens het luchten op de juiste plaats staat opgesteld heeft geen zicht op dit deel van het terrein. Bij een ontvluchting in Zoetermeer maakte een vergelijkbare gebouwelijke situatie mogelijk dat een gedetineerde zich aan het zicht van toezichthouders op de luchtplaats en camera's wist te onttrekken. In het voorgaande hoofdstuk is reeds ingegaan op andere risicovolle locaties waar cameratoezicht ontbreekt. Medewerkers die beveiligingsapparatuur bedienen hebben daartoe een interne DJI-opleiding gehad. Zowel personeel als bezoekers als van verlof terugkerende gedetineerden en de door hen meegevoerde goederen onderwerpt de inrichting aan een beveiligingscontrole. Afstelling en werking van beveiligingsapparatuur controleert de leverancier jaarlijks. Indien personeel tussentijds constateert dat apparatuur niet goed werkt, schakelt de p.i. een storingsmonteur in.

Beveiliging

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Op het criterium beveiligingsvoorzieningen en –toezicht voldoen beleid en borging in beperkte mate, de uitvoering voldoet overwegend. De dienstinstructies zijn niet actueel. Zo staat in de instructies voor het luchten bijvoorbeeld niet dat het personeel diagonaal opgesteld dient te staan. Ook de instructies voor het toezicht bezoek zijn niet actueel. In de uitvoering blijkt dat personeel redelijk goed bekend is met de regels, ook als deze nog niet zijn opgenomen in de dienstinstructies. Toch constateerde de IST dat personeel niet altijd overeenkomstig handelt. Dit gebrek aan scherppte wordt mogelijk verklaard door het niet stelselmatig tijdens het werkoverleg aan de orde stellen van het onderwerp penitentiaire scherppte. De speciaal daarvoor ontwikkelde Canon penitentiaire scherppte leeft niet binnen de inrichting. De inrichting heeft bovendien geen doordacht beleid voor het regelmatig rouleren van executieve medewerkers van team/werkplek. Ten aanzien van de controle op een juiste naleving van de dienstinstructies geldt dat leidinggevend onvoldoende op de werkvloer (kunnen) zijn.

Voor wat betreft de statische beveiliging geldt dat de inrichting over het algemeen snel reageert op storingen die ze intern kan oplossen. Daar waar de inrichting afhankelijk is van externen laat een oplossing wel eens langer op zich wachten. Een voorbeeld betreft het regelmatig niet functioneren van de biometrische apparatuur bij bijvoorbeeld het bezoek. Dit probleem speelt in veel inrichtingen en vraagt van medewerkers te kunnen terugschakelen naar conventionele procedures.

De Inspectie vindt het wenselijk dat de inrichting aandacht heeft voor de naast de luchtplaats gelegen delen van het terrein waarop, met name onder bepaalde omstandigheden, geen goed toezicht door camera's en personeel

mogelijk is. Een vergelijkbare situatie maakt in PI Zoetermeer mede mogelijk dat een gedetineerde wist te ontvluchten.

Aanbevelingen

- Actualiseer met voorrang de dienstinstructies van de kritische processen als luchten en bezoek.
- Besteed onder andere tijdens werkoverleggen meer aandacht aan penitentiaire scherpste en draag er zorg voor dat leidinggevenden actief toezicht (kunnen) houden op een correcte uitvoering van de instructies.
- Draag zorg voor het regelmatig rouleren van executieve medewerkers van team/werkplek.
- Onderzoek de wenselijkheid van een verbeterd toezicht op de naast de luchtplaats gelegen delen van het terrein en tref zo nodig de noodzakelijke voorzieningen.
- Overweeg, indien de biometrische apparatuur bij het bezoek niet functioneert, gebruik te maken van gedetineerdenpasjes om elk risico op verwisseling van bezoekers en gedetineerden te beperken.

Aanbeveling aan DJI

Draag er zorg voor dat de biometrische apparatuur in de inrichtingen correct functioneert.

5.2 Toekenning verlof

criterium

Internationale regelgeving bepaalt dat (veroordeelde) gedetineerden in de gelegenheid moeten zijn om, op basis van een verlofsysteem, met verlof te kunnen gaan. In het Nederlandse bestel is dit systeem uitgewerkt in de ministeriële regeling voor het tijdelijk verlaten van de inrichting waarin, naast het begeleide verlof, drie vormen van onbegeleid verlof zijn uitgewerkt: het algemeen verlof dat in het laatste jaar van de gevangenisstraf de mogelijkheid biedt om de inrichting voor maximaal 60 uur te verlaten; het regimegebonden verlof dat met name is gekoppeld aan de regimes van beperkt en zeer beperkt beveiligde inrichtingen en het incidentele verlof dat in bijzondere gevallen aan een gedetineerde kan worden toegekend. Uit een landelijk onderzoek naar de toepassing van het vrijhedenbeleid bleek dat de inrichtingen hun vrije beleidsruimte bij de toekenning van verlof zeer verschillend invullen, maar ook dat, in het geval van algemeen verlof, 94% van de gedetineerden volgens afspraak terugkeert. De ISt laat de noodzaak van een nadere analyse van de verlofpraktijk van een inrichting afhangen van de mate waarin de desbetreffende inrichting, qua onttrekkingen aan verlof, substantieel afwijkt van genoemd percentage.

Bevindingen

De inrichting hanteert het Handboek selectie- en detentiebegeleiding van DJI als procesbeschrijving voor de toepassing van het vrijhedenbeleid. Bij straffen korter dan twee jaar, uitgezonderd bijzondere gevallen, beslist de directie van de inrichting over het toekennen van vrijheden. Indien het straffen langer dan twee jaar betreft beslist de selectiefunctionaris van DJI hierover. Medewerkers bsd ontvangen het verlofschema van de BVA en stellen dit dus niet in nauw overleg met de gedetineerden die het aangaat op. Wel wordt bij de toekenningsprocedure van verlof altijd advies ingewonnen bij andere instanties zoals politie en OM. Daarnaast wordt er standaard een urinecontrole afgenomen voorafgaande aan het verlof. Een negatieve uitslag geldt als voorwaarde voor het toekennen van het verlof. Het DBO adviseert na een zorgvuldige en multidisciplinaire afweging over het te nemen verlofbesluit. De inrichting monitort niet stelselmatig het percentage gedetineerden dat zich onttrekt aan algemeen verlof en is dan ook niet in staat het vrijhedenbeleid op grond van deze informatie bij te stellen.

Toekenning verlof

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid van de inrichting voor de toepassing van het vrijhedenbeleid voldoet aan de relevante normen en verwachtingen van de ISt. De uitvoering voldoet hier overwegend aan, omdat het verlofschema niet in nauw overleg wordt opgesteld met de gedetineerden die het aangaat. Voor de borging geldt dat in beperkte mate wordt voldaan, omdat de inrichting niet stelselmatig het percentage gedetineerden monitort dat zich onttrekt aan algemeen verlof.

Aanbevelingen

- Stel verlofschema's op in nauw overleg met de gedetineerden die het aangaat.
- Monitor stelselmatig het percentage gedetineerden dat zich onttrekt aan algemeen verlof en stel zo nodig het vrijhedenbeleid bij.

5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling

criterium

Op 1 juli 2008 is de Wet voorwaardelijke invrijheidstelling van kracht geworden. De voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) houdt in dat een gedetineerde na zijn invrijheidstelling een proeftijd heeft waarin hij zich moet houden aan bepaalde voorwaarden. Houdt hij zich niet aan de voorwaarden dan kan de v.i. worden herroepen. Naast het opleggen van

voorwaarden is het ook mogelijk om tijdens de detentie de v.i. uit te stellen of geheel achterwege te laten. In zo'n geval vordert het OM het uitstel of het achterwege laten van de v.i. bij de rechter die over de vordering beslist. Bij dit besluit wordt het gedrag van de gedetineerde in detentie meegewogen: als iemand zich ernstig misdraagt in de p.i. dan kan de invrijheidstelling worden uitgesteld. Het oogmerk van v.i. is een bijdrage leveren aan het verminderen van de recidive en daarmee aan het vergroten van de veiligheid in de samenleving.

Voor DJI is de belangrijkste taak het uitbrengen van advies aan het OM over het opleggen van de bijzondere voorwaarden en eventueel over uitstel of achterwege laten van de v.i. Ook heeft DJI een taak in het signaleren van de datum waarop een gedetineerde in aanmerking komt voor v.i. De ISt beoordeelt de toepassing van de v.i.-regelgeving door de p.i.

Bevindingen

De invoering van de v.i.-procedure in de inrichting is volgens de directie goed verlopen. Alle medewerkers die erbij betrokken zijn, hebben een opleiding afgerond. Met de v.i. is echter weinig ervaring opgedaan. Volgens het bsd betreft het slechts drie v.i.'s.

Om gedetineerden te informeren over de toepassing van de v.i. in de inrichting zijn er folders verspreid. Gedetineerden blijken hiermee bekend, maar geven aan dat informatie over de v.i. niet is opgenomen in de huisregels. Als er een v.i. wordt toegekend, dan informeert volgens de inrichting de selectiefunctionaris van DJI het OM hierover. Omdat er nog weinig ervaring met de v.i.-procedure is opgedaan, is de toepassing hiervan nog niet geëvalueerd.

VI

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

De v.i.-procedure is vrij recentelijk ingevoerd. Met de toepassing van de procedure is dan ook nog weinig ervaring opgedaan en deze is begrijpelijk-kerwijs nog niet geëvalueerd. Over de uitvoering en borging van de v.i.-procedure kan de ISt dan ook nog geen oordeel geven. Het beleid voldoet overwegend. Het is wenselijk dat de inrichting de nieuwe v.i.-procedure ook in de huisregels opneemt.

Aanbeveling

Pas de huisregels aan door de procedure vervroegde invrijheidstelling te vervangen door de procedure voorwaardelijke invrijheidstelling.

5.4 Conclusie

Hoewel de uitvoering op maatschappijbeveiliging binnen de locatie Nieuwegein overwegend voldoet, verdient zij zeker enige aandacht. Zo zijn de dienstinstructies voor kritische processen als bezoek en luchten niet actueel. De inrichting heeft naar eigen zeggen prioriteit gegeven aan andere trajecten zoals de verbouwing en het actualiseren van de dienstinstructies voor zich uitgeschoven. In de uitvoering blijkt wel dat personeel redelijk goed bekend is met de regels, ook als deze nog niet zijn opgenomen in de dienstinstructies. Een voorbeeld is de regel dat personeel zich diagonaal dient op te stellen op de luchtplaats.

Toch constateerde de ISt dat personeel dit niet altijd doet. Dit gebrek aan scherpheid bij personeel komt mogelijk doordat leidinggevendenden in het werkoverleg niet stelselmatig het onderwerp Penitentiaire scherpheid aan de orde stellen. De speciaal daarvoor ontwikkelde Canon penitentiaire scherpheid leeft niet binnen de inrichting. De inrichting heeft bovendien geen doordacht beleid voor het regelmatig rouleren van executieve medewerkers van team/werkplek. Voor de controle op een juiste naleving van de dienstinstructies geldt dat leidinggevendenden onvoldoende op de werkvloer (kunnen) zijn.

Voor wat betreft de statische beveiliging geldt dat de inrichting over het algemeen snel reageert op storingen die intern kunnen worden opgelost. Daar waar de inrichting afhankelijk is van externen, laat een oplossing wel eens langer op zich wachten.

Voor de toepassing van het vrijhedenbeleid geldt dat het verlofschema niet in nauw overleg wordt opgesteld met de gedetineerden die het aangaat. De inrichting doet er goed aan stelselmatig het percentage bij te houden van gedetineerden dat zich onttrekt aan algemeen verlof om zo nodig haar verlofbeleid bij te stellen.

6

Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een tweetal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappelijke reïntegratie-activiteiten in locatie Nieuwegein. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie in welke mate de p.i. de gedetineerden voorbereidt op hun terugkeer in de vrije samenleving en in welke mate zij inspanning levert om het risico van recidive te verminderen.

6.1 Voorbereiding nazorg

criterium

Art. 107 lid 4 van de European prison rules wijst op het belang van nauwe samenwerking met instanties in de vrije samenleving om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer. Om hieraan vorm te geven is enige jaren geleden in het Nederlandse gevangeniswezen de functie van medewerker maatschappelijke dienstverlening (mmd'er) geïntroduceerd. De mmd'er moet een coördinerende brugfunctie vervullen tussen de ingesloten gedetineerde en maatschappelijke instanties waar de gedetineerde, na afloop van zijn detentie, veelal van afhankelijk is. Op grond van hun functiebeschrijving dienen de mmd'ers gedetineerden bij binnenkomst in een inrichting binnen tien dagen te screenen op vier aandachtsgebieden: identiteitsbewijs, inkomen, onderdak en zorg. Daarnaast dienen zij gemeenten te informeren over en te betrekken bij het oplossen van eventuele knelpunten op genoemde gebieden. Eén en ander is uitgewerkt in de instructie 'werkprocessen mmd' van de DJI.

Bevindingen

Voor de nazorg volgt de inrichting het Samenwerkingsmodel mmd-gemeenten. De directie is onbekend met convenanten met ketenpartners. Op het niveau van locatie Nieuwegein zijn geen convenanten met ketenpartners afgesloten. Mogelijk zijn die wel op clusterniveau afgesloten. De nazorgscreening lukt voor 95 procent van de gedetineerden binnen 10 dagen na binnenkomst. Voor het gevangenisgedeelte van de inrichting is acht weken voor het ontslag het Basisdocument nazorg voor de gemeente van vestiging gereed. De prestatiecijfers van de mmd zijn onderwerp van monitoring. Zeker nu de inrichting voor de helft leeg staat, zijn de resultaten goed. Bij een volledige bezetting na de verbouwing en uitbreiding van het gevangenisregime ontstaat er een grotere druk op de mmd. Een periodieke evaluatie van de voorbereiding van de nazorg ontbreekt.

Nazorg

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Op het criterium voorbereiding nazorg voldoen het beleid, de uitvoering en borging overwegend.

6.2 Reïntegratietrajecten

Criterium

Artikel 2, lid 2 van de Penitentiaire beginselenwet formuleert de reïntegratiedoelstelling van het Nederlandse gevangeniswezen: de tenuitvoerlegging van de straf dient zoveel mogelijk dienstbaar te worden gemaakt aan de terugkeer in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. In het huidige beleid ligt het accent op een methodiek om gedetineerden die daartoe gemotiveerd of te motiveren zijn aan trainingen te onderwerpen die hun vaardigheden vergroten. Vervolgens is het beleid er op gericht zowel in de inrichting als bij relevante instanties aansluiting te bewerkstelligen met maatschappelijke vervolgoorzieningen.

Bevindingen

De uitvoering van het beleid Terugdringen recidive (TR) komt met de huidige nog kleine gevangenis van 28 plaatsen moeizaam van de grond. Een probleem is het vullen van groepen voor trainingen. Locatie Nieuwegein ziet veel in een lokaal initiatief van herstelgerichte detentie. Vooralsnog blijft dit is een initiatief van de geestelijke verzorging.

In locatie Nieuwegein houdt het plaatsvervangend hoofd van het Coördinatie Bureau TR (CBTR) kantoor, terwijl het CBTR is gehuisvest bij de PI Noord-Holland Noord.

De beperkte doelgroep in locatie Nieuwegein wordt gescreend op de mogelijkheid van een reïntegratietraject. Voor wie dat van toepassing is, is er tijdig een reïntegratieplan. Als de lage RISC-scores geen reïntegratieplan indiceren, vindt meteen doorfasering van de detentie plaats. Toch is er geen sprake van een uitgewerkte samenwerking tussen het bsd en TR.

De onderwijsfaciliteiten zijn voor de gedetineerden beperkt: Nederlandse taal, computergebruik (European Computer Driving License (ECDL)) en Veiligheidscertificaat aannemers (VCA). Door een krappe personeelsbezetting is er momenteel sprake van een wachtlijst (zie ook paragraaf 2.3).

Het geheel van reïntegratieactiviteiten is op het beleidsniveau van locatie Nieuwegein geen onderwerp van evaluatie.

Reïntegratie

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het reïntegratiebeleid is in Nieuwegein nog maar beperkt tot ontwikkeling gekomen. De uitvoering voldoet weliswaar overwegend, maar TR en bsd functioneren niet als één geïntegreerd geheel. Het onderwijsaanbod is beperkt in zijn mogelijkheden. De borging voldoet overwegend. Er ontbreekt een systematische evaluatie en bijstelling van de reïntegratiedoelstellingen en –activiteiten.

Aanbeveling

Ontwikkel, zeker ook met het oog op de uitbreiding van het gevangenisregime, een reïntegratiebeleid en onderwerp dat periodiek aan evaluatie en bijstelling.

6.3 Conclusie

Hoewel locatie Nieuwegein op het aspect maatschappelijke reïntegratie overwegend voldoet aan de criteria, vormt de aangetroffen stand van zaken een risico voor de voorziene uitbreiding van het gevangenisregime van 28 plaatsen naar 193 plaatsen. De uitbreiding van het gevangenisregime biedt de mogelijkheid TR meer positie te geven in het reïntegratiebeleid. Van de organisatieaspecten beziet de ISt die aspecten die direct invloed hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces. Dit hoofdstuk gaat in op drie organisatieaspecten. Ook in dit hoofdstuk opent elke paragraaf met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de drie organisatieaspecten personeelsmanagement, communicatie en integriteit.

7

Organisatieaspecten

7.1 Personeelsmanagement

criterium

(Internationale) regelgeving stelt eisen aan het management en personeel van inrichtingen. Zo moet het personeel doordrongen zijn van de doelstelling van het gevangeniswezen en dient het management leiding te geven aan de processen die leiden tot het behalen van die doelstellingen. Ook moet inrichtingspersoneel zorgvuldig worden geselecteerd met nadruk op integriteit, menselijkheid, professionaliteit en geschiktheid voor het complexe werk. Verder moeten vaardigheden die relevant zijn voor het werk kunnen worden onderhouden en verbeterd door aanvullende opleidingen.¹⁰

De sectordirectie gevangeniswezen volgt per inrichting de gang van zaken door middel van de jaarlijkse opgave van prestatie-indicatoren die onderdeel uitmaakt van de p&c cyclus. Prestatie-indicatoren zijn ondermeer de veiligheid en het welbevinden van het personeel, het arbeidsverzuim, de mate waarin functioneringsgesprekken worden gevoerd en een checklist borging competentie management.

Ook kijkt de ISt naar de verzuimcijfers en de mate van (externe) mobiliteit waarvoor een streefpercentage van 5 procent wordt gehanteerd.

Bevindingen

De inrichting heeft een vrij hoog arbeidsverzuim, om en nabij 8 procent, en dat is ruim boven de sectorbrede norm van 5 procent. Er is – zoals blijkt uit het Jaarplan 2009 – met het hoofdkantoor afgesproken het verzuim onder de 7,5 procent te brengen. De directie geeft aan bij deze sturing gehinderd te worden door het ontbreken van daartoe benodigde gegevens die het SSC moet aanleveren.

De directie geeft overigens aan in het algemeen veel hinder te ondervinden van de vertraging in de ondersteuning van het SSC op het gebied van zowel personeelsbeleid als diensten die betrekking hebben op gedetineerden.

In het Jaarverslag 2008 wordt een aantal redenen aangevoerd waarom het verzuim hoog blijft. Het ontbreekt desondanks in het Jaarplan 2009 aan een duidelijke paragraaf met maatregelen om het verzuim terug te dringen. Wel wordt gemeld dat er in 2008 weer een verzuimtraining is gevolgd door leidinggevende functionarissen. De medewerkers en het middenkader kunnen niet een duidelijk beleid benoemen waarmee getracht wordt het verzuim terug te dringen. Kortom, leidinggevendenden doen in de praktijk te weinig om het verzuim terug te dringen.

De bezetting is qua formatie op orde. Door de tijdelijke leegstand van een

¹⁰ Bron: European prison rules hoofdstuk V, standard minimum rules art. 47 ev.

unit is een aantal personeelsleden gedetacheerd. Medewerkers worden in voldoende mate in hun functie geschoold; dat hoort bij het standaardbeleid van de inrichting. Er zijn mogelijkheden om ervaring in een andere gewenste functie op te doen. Ook worden functioneringsgesprekken gehouden met competentieprofielen als focus. De directie stuurt en monitort nadrukkelijk op het jaarlijks behalen van een minimum van 80 procent gehouden functioneringsgesprekken. Sommige penitentiaire inrichtingswerkers geven aan enige jaren geleden hun functioneringsgesprek te hebben gehad. Dit blijkt bij nader onderzoek echter een uitzondering: in feite wordt jaarlijks de 80 procent gehaald.

De medewerkers geven in de recentste BASAM (2007)¹¹ aan, zich in grote lijnen veilig te voelen bij het uitoefenen van hun taak. Leidinggevend personeel wordt specifiek geschoold in sturing op concrete resultaten. Er is intern een conferentie gehouden om te bepalen hoe de uitkomsten van de onderzoeken in de organisatie in teams kunnen worden opgepakt. Corrigerend leiderschap is voor de afdelingen het uiteindelijke doel. Focus is om per team met de uitkomsten van de BASAM in de hand aan de slag te gaan. Leidinggevend zijn enthousiast over dit plan.

Personeel

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid op het gebied van personeelsmanagement voldoet overwegend. Er is beleid op het gebied van scholing en functioneringsgesprekken, en ook wordt de mate van tevredenheid van het personeel gemonitord. Beleid op het terugdringen van verzuim is echter onvoldoende uitgekristalliseerd.

¹¹ BASAM staat voor basisvragenlijst Amsterdam en is een belevingsonderzoek onder de medewerkers.

De uitvoering van het personeelsmanagement voldoet overwegend. Functioneringsgesprekken worden in voldoende mate gehouden en functionele ontwikkeling en scholing behoren tot de mogelijkheden. De uitvoering van het verzuimbeleid voldoet daarentegen niet: er worden geen duidelijk aantoonbare acties uitgezet om het verzuim terug te dringen.

De borging van personeelsmanagement voldoet op de terreinen van scholing, functioneringsgesprekken en het meten van arbeidstevredenheid. De borging voldoet niet op het gebied van het verzuim: het verzuimbeleid is niet helder genoeg uitgezet en wordt in die zin ook niet periodiek geëvalueerd.

Aanbeveling

Zet in op een actief en effectief verzuimbeleid.

7.2 Communicatie

Criterium

De European prison rules refereren in art. 87 lid 1 aan de beschikbaarheid van een optimale communicatiestructuur binnen de inrichting. Naast een beoordeling hiervan is de ISt van mening dat een inrichting ten aanzien van relevante maatschappelijke partners een actief PR-beleid dient te voeren.

Bevindingen

Volgens de invoering van het nieuwe vestigingsmodel van het gevangeniswezen heeft de directie de communicatiestructuur in de inrichting aangepast. Alvorens deze aanpassing is gedaan is in de inrichting de wijze van communicatie geëvalueerd. Het beleid van de directie is via korte lijnen de communicatie te voeren. De directie vindt het van belang dat de deur openstaat voor een praatje tussen de directie en het personeel. De directie voert maandelijks 'op de zeepkist' een informatief praatje over organisatieontwikkelingen, lokaal en DJI-breed.

De zorgstaf en de medische dienst herkennen deze positieve ontwikkeling. Zij achten zich voldoende geïnformeerd en vinden de directie goed benaderbaar. De geestelijke verzorging ziet een kentering in het 'eilandenken' in de inrichting en vindt dat de gemeenschappelijkheid is toegenomen.

De inspectie constateert evenwel dat het executief personeel aangeeft te weinig terug te horen van de leidinggevende over de signalen die zij afgeven. Zij missen de leidinggevenden op de werkvloer. Leidinggevenden worden sterk in beslag genomen door allerlei beleidszaken. Leidinggevenden missen het regulier overleg met de directie. Reguliere teamoverleggen van het executief personeel vallen regelmatig uit vanwege afwezigheid door ziekte, vakantie en door drukte bij medewerkers. De detentiebegeleidingsoverleggen gaan wel regelmatig door.

Communicatie

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het communicatiebeleid voldoet overwegend. Er is nagedacht over de meest wenselijke wijze van communicatie in de inrichting.

De uitvoering voldoet in beperkte mate. De medische dienst en zorgstaf zijn tevreden over de communicatie; de geestelijke verzorging ziet dat de directie zich verbetert in communicatieve zin. Dit wordt door de executieve functionarissen echter niet herkend. Zij missen een goede informatieoverdracht. De leidinggevenden missen de informatie van de directie, de executieven missen de leidinggevenden op de werkvloer. Daarnaast vallen feitelijk regelmatig de werkoverleggen op afdelingsniveau uit. De keuze van de directie een vrij informeel kader te hebben waarin gecommuniceerd kan worden, vormt klaarblijkelijk geen garantie dat informatie ook in alle geledingen terecht komt. Door uitval van werkoverleggen en een vrij informele communicatie wordt het risico groter dat het personeel niet goed geïnformeerd is.

De borging voldoet overwegend. Er is nog niet voorzien in een evaluatie of de gekozen communicatiestructuur effectief is.

Aanbeveling

Zet in op het gedisciplineerd houden van reguliere werkoverleggen en evalueer na enige tijd de effectiviteit van de communicatiestructuur.

7.3 Integriteit

Criterion

Behoudens het gegeven dat in art. 77 van de European prison rules het belang van integriteit wordt benoemd, is er geen sprake van algemeen geldende regelgeving ten aanzien van dit aspect. Wel is integriteit een regelmatig terugkerend speerpunt in de p&c-cyclus van de sector gevangeniswezen.

De Ist verwacht integer handelen door iedere medewerker die betrokken is bij de vormgeving van detentie in het belang van de medewerkers zelf, van de gedetineerden en van de organisatie.

Bevindingen

Er is integriteitsbeleid in de vorm van de Gedragscode van PI Utrecht. Dit beleid is bekend bij medewerkers. Bij de medewerkers is tevens bekend wie in de inrichting als vertrouwenspersoon fungeert. Bij de beëdiging van medewerkers komt het onderwerp integriteit ook aan de orde. De directie heeft onlangs transparant naar alle medewerkers gecommuniceerd over een integriteitsprobleem dat zich in de inrichting heeft voorgedaan. Het executief personeel benoemt dat in teams over dit onderwerp gesproken wordt. Het geeft ook aan dat integriteit als onderwerp leeft, maar ervaart in de inrichting als geheel geen openheid over integriteitsdilemma's en -voorvallen. Het thema integriteit is geen vast onderwerp op de agenda van het werkoverleg.

Integriteit

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid op het criterium integriteit voldoet. De uitvoering voldoet overwegend: het onderwerp integriteit kan worden besproken maar is geen vast onderdeel van reguliere overleggen. Incidenten worden wel transparant besproken, alhoewel het executief personeel de transparantie niet herkent. Het risico is aanwezig dat het onderwerp niet op vanzelfsprekende wijze aangesneden wordt. De borging voldoet in beperkte mate. De directie houdt het thema integriteit open, maar er wordt niet stelselmatig op het integriteitsbeleid teruggekeken.

Aanbeveling

Draag er zorg voor dat het onderwerp integriteit stelselmatiger op de agenda komt te staan.

7.4 Conclusie

Op het gebied van organisatieaspecten voldoet de uitvoering op personeelsmanagement en integriteit overwegend. De communicatie schiet in haar effectiviteit echter tekort. In het personeelsmanagement kan krachtiger ingezet worden op het verzuimbeleid. Borging zal ervoor moeten zorgen dat het integriteitsbeleid geagendeerd blijft. De recentelijk doorgevoerde visie op communicatie zal de inrichting moeten evalueren op effectiviteit. Er is nu onvoldoende garantie dat de informatie de relevante geledingen van de organisatie bereikt. Daarin speelt ook de regelmatige uitval van werkoverleggen een rol.

8

Slotbeschouwing

Tijdens de doorlichting van locatie Nieuwegein stond de helft van de inrichting leeg vanwege een verbouwing. Toch kan de Inspectie over de uitvoering van de detentieprocessen oordelen dat zij overwegend voldoen. Over de uitvoering van twee processen oordeelt de Inspectie negatief. Dat is uitvoering van het drugsontmoedigingsbeleid en de mate waarin de interne communicatie effectief is.

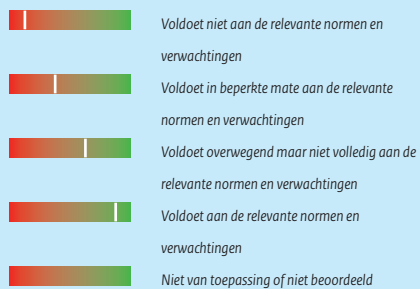
De Inspectie trof locatie Nieuwegein aan als een organisatie waar enerzijds met elan wordt gewerkt en die anderzijds een weinig coherente indruk geeft. Bij ruim een kwart van de criteria waarop de Inspectie locatie Nieuwegein getoetst heeft, is de uitvoering met te weinig of zonder actueel beleid onderlegd. Op bijna de helft van de criteria bestendigt de inrichting de effectiviteit van de uitvoering te weinig met borging. Met deze uitgangspositie staat locatie Nieuwegein aan het begin van de transitie naar een zelfstandige vestiging met ook nog een gelijktijdige verbouwing van de andere helft van de inrichting. Tegelijkertijd moet locatie Nieuwegein zich voorbereiden op een uitbreiding van het gevangenisregime van 28 plaatsen naar 193 plaatsen.

Per 1 november 2009 heeft locatie Nieuwegein een nieuwe directeur gekregen. Onder zijn leiding zal Nieuwegein een vaste en stevige koers moeten uitzetten op weg naar een solide organisatie die haar uitvoering onderlegt met actueel beleid en die de effectiviteit van haar uitvoering bestendigt met borging. Met het aanwezige elan van de medewerkers en met een meer effectieve communicatiestructuur moet de inrichting belangrijke verbeterpunten kunnen verwezenlijken zoals de invoering van een mentoraatsysteem en het bijstellen van het lokale mpc-beleid. Tot slot biedt de uitbreiding van het gevangenisregime de inrichting de mogelijkheid TR meer positie te geven in het reïntegratiebeleid.

Bijlage 1

Oordeel

Legenda oordeel

	Beleid	Uitvoering	Borging
Rechtspositie gedetineerden			
<i>Insluiting</i>			
<i>Introductie</i>			
<i>Activiteiten</i>			
<i>Accommodatie</i>			
<i>Voeding</i>			
<i>Contact</i>			
<i>Toegang zorg</i>			
<i>Discipline</i>			
<i>Beklag</i>			
Omgang met gedetineerden			
<i>Screening</i>			
<i>Bejegening</i>			
<i>Rapportage</i>			
Interne veiligheid			
<i>Calamiteiten</i>			
<i>Agressiebeheersing</i>			
<i>Drugsontmoediging</i>			
Maatschappijbeveiliging			
<i>Beveiliging</i>			
<i>Toekenning verlof</i>			
<i>VI</i>			
Maatschappelijke reïntegratie			
<i>Nazorg</i>			
<i>Reïntegratie</i>			
Organisatieaspecten			
<i>Personeel</i>			
<i>Communicatie</i>			
<i>Integriteit</i>			

Bijlage 2

Aanbevelingen

De ISt beveelt de locatie Nieuwegein het volgende aan:

1. Draag zorg voor actuele huisregels in de Nederlandse en tenminste ook in de Engelse taal.
2. Voer een systematische monitoring en evaluatie in van het activiteitenprogramma en de uitval van activiteiten en neem maatregelen om uitval georganiseerd op te vangen.
3. Vervang bij de doucheruimten de tegelwanden met aanslag.
4. Controleer stelselmatig periodiek de hygiëne van de gehele inrichting.
5. Voer een periodieke controle in op alle aspecten die met de kwaliteit en het bewaren van voedsel van doen hebben.
6. Voorzie de bezoekers actief van duidelijke informatie over de gang van zaken bij bezoek met een folder of een beeldscherm in de wachtruimte.
7. Ontwikkel nader beleid voor de omgang met kwetsbare gedetineerden die niet op een BZA zijn geplaatst.
8. Stel zeker dat de medische dienst een gedetineerde in afzondering dagelijks ziet.
9. Evalueer de uitvoering en het lokale beleid van mpc-plaatsing.
10. Expliciteer de verwachtingen over bejegening en formuleer deze gemeenschappelijk in beleid.
11. Voer een mentoraatsysteem in.
12. Voorzie rapportage- en documentatieproces van onderliggend beleid en borging.
13. Stel op korte termijn een calamiteitenplan vast dat in overeenstemming is met het raamwerk calamiteitenbeheersing van DJI. Stel ook het plan van aanpak dat uitvoering moet geven aan de uitkomsten van de RI&E, zo spoedig mogelijk vast en geef uitvoering aan deze uitkomsten.
14. Geef aandacht aan het melden van incidenten en aan veiligheidsvoorzieningen als brandhaspels en vluchtweglampen.
15. Draag er zorg voor dat detentieondersteunende medewerkers vaardig zijn en blijven in het praktisch penitentiair optreden.
16. Realiseer een dekkend cameratoezicht op risicolocaties als trappenhuisen en in de gang voor het relatiebezoek. Draag er zorg voor dat camera-beelden kunnen worden opgeslagen om voorkomende geweldsincidenten te reconstrueren.
17. Leg vast welk percentage gedetineerden wekelijks gemiddeld aan een steekproefsgewijze urinecontrole dient te worden onderworpen. Voer deze controles overeenkomstig uit en houd hiervan een registratie bij, zodat inzichtelijk is of dit percentage wordt gehaald en indien nodig bijgesteld kan worden.
18. Maak sluitende afspraken met de politie over het opnemen van de aangifte, indien bezoekers drugs de inrichting in trachten te brengen.

19. Actualiseer met voorrang de dienstinstructies van de kritische processen als luchten en bezoek.
20. Besteed onder andere tijdens werkoverleggen meer aandacht aan penitentiaire scherpte en draag er zorg voor dat leidinggevendend actief toezicht (kunnen) houden op een correcte uitvoering van de instructies.
21. Draag zorg voor het regelmatig rouleren van executieve medewerkers van team/werkplek.
22. Onderzoek de wenselijkheid van een verbeterd toezicht op de naast de luchtplaats gelegen delen van het terrein en tref zo nodig de noodzakelijke voorzieningen.
23. Overweeg, indien de biometrische apparatuur bij het bezoek niet functioneert, gebruik te maken van gedetineerdenpasjes om elk risico op verwisseling van bezoekers en gedetineerden te beperken.
24. Stel verlofschema's op in nauw overleg met de gedetineerden die het aangaat.
25. Monitor stelselmatig het percentage gedetineerden dat zich onttrekt aan algemeen verlof en stel zo nodig het vrijhedenbeleid bij.
26. Pas de huisregels aan door de procedure vervroegde invrijheidstelling te vervangen door de procedure voorwaardelijke invrijheidstelling.
27. Ontwikkel, zeker ook met het oog op de uitbreiding van het gevangenisregime, een reïntegratiebeleid en onderwerp dat periodiek aan evaluatie en bijstelling.
28. Zet in op een actief en effectief verzuimbeleid.
29. Zet in op het gedisciplineerd houden van reguliere werkoverleggen en evalueer na enige tijd de effectiviteit van de communicatiestructuur.
30. Draag er zorg voor dat het onderwerp integriteit stelselmatiger op de agenda komt te staan.

De ISt beveelt DJI het volgende aan:

31. Draag er zorg voor dat de biometrische apparatuur in de inrichtingen correct functioneert.

Bijlage 3

Afkortingen

bad	binnenkomstafdeling delinquenten
BASAM	basisvragenlijst Amsterdam
bewa	complexbeveiliging
BHV	bedrijfs hulpverlening
bsd	bureau selectie- en detentiebegeleiding
bva	bevolkingsadministratie
BZA	bijzondere zorgafdeling
cvt	commissie van toezicht
DBO	detentiebegeleidingsoverleg
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
EBI	extra beveiligde inrichting
ECDL	European Computer Driving License
EPR	European prison rules
ESA	externe security audit
EZV	extra zorgvoorziening
gedeco	gedetineerdencommissie
hvb	huis van bewaring
IBT	Intern bijstands team
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
md	medische dienst
mmd'er	medewerker maatschappelijke dienstverlening
mpc	meerpersoonscelgebruik
MT	Management Team
Pbw	penitentiare beginselenwet
pi	penitentiare inrichting
piw'er	penitentiair inrichtingswerker
PMO	psycho medisch overleg
PPO	praktisch penitentiair optreden
Pva	plan van aanpak
pve	programma van eisen
RI&E	risico inventarisatie en -evaluatie
SDGW	sectordirecteur gevangeniswezen
SSC	Shared Service Center
TR	terugdringen recidive
UD	unit directeur
VCA	veiligheidscertificaat aannemers
vi	voorwaardelijke invrijheidstelling
VMZ	verantwoorde medische zorg
ZBBI	zeer beperkt beveiligde inrichting

Bijlage 4

Bronnen

Arbeidsprocessen PI Nieuwegein.
BASAM resultaten 2007.
BHV oefenjaarplan 2009, PI Nieuwegein.
Calamiteitenplan.
Commissie van toezicht bij de PI Utrecht locatie Nieuwegein, verslag over het jaar 2008, zomer 2009.
Dagprogramma's.
Dienstinstructies.
Gedetineerdensurvey 2007, Snelrapportage voor de locatie PI Nieuwegein, DJI, 2007.
Gedragscode, Penitentiaire Inrichtingen Utrecht, mei 2008.
Huisregels P.I. Nieuwegein, versie 01-11-2007, Huis van Bewaring en Gevangenis voor Mannen.
Informatie afdeling Educatie (& Vorming), Educatie PI Utrecht, locatie Nieuwegein, oktober 2009.
Jaarplan 2009, PI Utrecht.
Jaarverslag 2008, PI Utrecht.
Jaarverslag arbeid 2008.
Piketmap PI Nieuwegein, Richtlijnen disciplinaire straffen en maatregelen.
Rapport algemeen toezichtbezoek op 13 mei 2008 aan de PI Nieuwegein, IGZ, 2008.
Rapport Extern Security Audit PI Utrecht, locatie Nieuwegein, 2007.
Rapport Extern Security Audit PI Utrecht, locatie Nieuwegein, 2009.
Rapportage audit medische dienst Nieuwegein, juni 2006.
Verslagen detentieberaad.
Verslagen teamoverleg piw'ers.

Bijlage 5

Inspectieprogramma

Dinsdag 20 oktober 2009

- 9.00 - 9.30 uur Aankomst
Kennismaking met contactpersoon, installatie van werkkamer, introductie bij het MT, toelichting van het programma en de werkwijze
- 9.30 - 11.00 uur Rondgang door en schouw van de inrichting met hoofd/teamleider beveiliging
- 11.15 - 12.45 uur Interview directie, LD, UD('s)
- 13.00 - 13.30 uur Lunch in werkkamer
- 13.30 - 15.00 uur Interview gedetineerden maximaal 6; afkomstig van verschillende afdelingen; bij voorkeur niet uitsluitend reinigers en/of gedeco-leden
- 15.15 - 15.45 uur Bezoek Bevolkingsadministratie
- 16.00 - 17.00 uur Interview bsd en MMD

Woensdag 21 oktober 2009

- 9.00 - 10.00 uur Bezoek arbeidsactiviteit met interview hoofd en medewerkers arbeid
- 10.00 - 11.30 uur Schouw activiteiten luchten, bezoek, sport
- 11.45 - 12.30 uur Interview hoofd beveiliging en hoofd facilitair inclusief check voeding en winkel
- 12.30 - 13.00 uur Lunch in werkkamer
- 13.00 - 14.45 uur Interview executief personeel (maximaal 6 vertegenwoordigers van verschillende afdelingen uit de functiegroep beveiliging, piw, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)
- 15.00 - 16.00 uur Interview commissie van toezicht
- 16.00 - 17.00 uur Inzage dossiers beklagzaken 2009, incidenten, UC-uitslagen, celinspecties, detentieberaad, teamverslagen, MT-verslagen

Donderdag 22 oktober 2009

- 9.00 - 10.45 uur Interview leidinggevenden; gesprek met een representatieve vertegenwoordiging van (maximaal 6) leidinggevende functionarissen: afdelingshoofden, teamleiders, hoofd E&V
- 11.00 - 12.00 uur Interview met psychologen, geestelijk verzorgers
- 12.00 - 12.30 uur Lunch in werkkamer
- 12.45 - 13.15 uur Presentatie “Herstelgerichte detentie”
- 12.15 - 14.15 uur Interview met medewerkers zorgstaf: hoofd medische dienst, verpleegkundigen
- 14.15 - 15.15 uur Voorbereiding terugmelding aan directie
- 15.30 - 16.30 uur Eerste terugmelding aan directie

Bijlage 6

Geografische ligging locatie

Missie ISt

“De ISt ziet toe op de sanctietoepassing met het oog op zichtbare verbetering van de effectiviteit en kwaliteit van de sanctietoepassing.

De ISt adviseert de minister van Justitie ten behoeve van borging van behoorlijke sanctietoepassing.

De ISt is hierbij onafhankelijk in haar oordeel, transparant in haar werkwijze en professioneel in haar kennis, vaardigheid en houding.”

Dit rapport is een uitgave van:
Inspectie voor de Sanctietoepassing
Kalvermarkt 53 | 2511 CB Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.inspectiesanctietoepassing.nl

© Rijksoverheid | Februari 2010 | Publicatie-nr. 1002 J-628